

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton ammattilehti • 98. vuosikerta 17.3.2022

3 | 22

Antti Yrjönen:
Ihmisten
kärsimys pitää
näyttää
s. 4

Näin
toimitukset
käsittelivät
seksuaalisen
häirinnän
tapauksia
s. 22

Kaius Niemi
vastaa
Journalistin
kohtuuttomiin
väitteisiin
s. 10

**Salla Paajanen ja
kaksi muuta kertovat,
miksi päättivät jättää
vakituisen työnsä** **14**

KUVAN OTTI PAIKALLINEN FIKSERI, JONKA NIMEÄ EMME JULKAISE TUTVALLISUUSSYISTÄ

Mikko Marttinen ja Antti Hämäläinen olivat Ukrainassa, kun sota syttyi.

Toimituksissa
kaivataan
koulutusta
ilmasto-
aiheiden
käsittelyyn
s.26

Featuren
ilmaisuvoima jää
liian oikeaoppisen
rakenteen jalkoihin.

Jantso Jokelin

s.30

Maria Pettersson ● Twitter: @mariapettersson
maria.pettersson@journalistiliitto.fi

Jokainen ukrainalainen journalisti on nyt sotakirjeenvaihtaja

Kun Venäjä 24. maaliskuuta hyökkäsi Ukrainaan, kaikista Ukrainan journalisteista tuli yhdessä yössä sotakirjeenvaihtajia. Kauneustoimittajat, lastenohjelmien leikkaajat, ruokakuvaajat ja elokuvakritiikkejä kirjoittavat kulttuuritoimittajat ovat nyt sotajournalisteja, koska muuta vaihtoehtoa ei ole. He eivät ole saaneet koulutusta sotaoloissa työskentelyyn, ja monien palkanmaksu on katkennut. Silti he haluavat työskennellä, sillä maailman on saatava tietää, mitä sodan keskellä tapahtuu.

Meillä suomalaisilla journalisteilla on velvollisuus tukea ja auttaa niin ukrainalaisia kollegojamme kuin niitä venäläisiä kollegoita, jotka ovat vaarassa kirjoitettuaan sodasta rehellisesti. Heidän ansiostaan ja avullaan myös me voimme tehdä työtämme ja välittää suomalaisille rehellistä tietoa molemmista maista.

Apua kollegoille voi tarjota monella tavalla.

Journalistiliitto lahjoitti kansainvälisten journalistijärjestöjen kautta 15 000 euroa, joilla

hankitaan kollegoille suojavarusteita, koulutetaan heitä toimimaan vaarallisissa oloissa ja tarvittaessa autetaan heidät turvaan. Jokainen voi halutessaan lahjoittaa itse lisää.

Kun ukrainalaisia tai venäläisiä kollegoja pakenee Suomeen, heille voi tarjota apua.

Tiedotusvälineet voivat taistella niillä keinoilla, joita meillä on. Suomesta on lähtenyt iso määrä toimittajia raportoimaan paikan päältä. *Helsingin Sanomat*, tanskalainen *Politiken* ja ruotsalainen *Dagens Nyheter* ryhtyivät julkaisemaan juttujaan myös venäjäksi. Venäjänkielillä on oikeus tietää, mitä maailmassa todella tapahtuu, lehdet viestittivät.

Samalla meidän on Suomessa syytä miettiä omaa osaamistamme. On paljon toimituksia, joissa kukaan ei osaa venäjää, saati ukrainaa. Se on Suomen kaltaisessa maassa todella sääli. Emme voi palvella suomalaista yleisöä suomentamalla yhdysvaltalaisen median Venäjä-juttuja. Yhdysvaltalainen journalismi palvelee omaa yleisöään, ei Atlantin takana Venäjän rajan tun-

KUVA: SAKARI PIIPPO

Iiris Arjanne kertoi, kuinka kasvoi irti huuhaan täyteisestä kasvuympäristöstään.

s.46

On paljon toimituksia, joissa kukaan ei osaa venäjää.

tumassa elävää ihmistä. Suomi on tällä hetkellä ainutlaatuisessa tilanteessa, ja siksi meidän on tehtävä ainutlaatuista Venäjä-journalismia.

TÄLLAISISSA TILANTEESSA median ei tarvitse olla puolueeton. Olisi irvokasta yrittää teeskennellä, että hyökkäävä Venäjä ja puolustautuva Ukraina olisivat samassa asemassa, tai vaatia, että niihin tulisi suhtautua samalla tavoin. Media voi asettua vääryyttä vastaan, itse asiassa sen täytyy tehdä niin. Se ei horjuta median uskottavuutta.

Ukrainan tukeminen ei kuitenkaan saa tarkoittaa, että totuudesta luovuttaisiin.

Jos armeija ei tee sotapropagandaa, se on huono armeija. Myös Ukraina tekee sotapropagandaa, ja vähän huonomminkin lähteytettyjä tarinoita urheasti maataan puolustavista ukrainalaisista tekee mieli uskoa.

Ongelma eivät ole yksittäiset jutut. Harvaa sankaritarinaa julkaistaan sellaisenaan, varmistamatta. Tärkeää on kuitenkin pohtia, annammeko sodasta ja sen kulusta realistisen kuvan.

Kuinka todennäköistä Ukrainan voitto on, saati **Putinin** syrjäyttäminen? Tilanneanalyysseissä täytyy pitäytyä realismissa, ei toiveajattelussa – vaikka jokainen täyspäinen suomalainen tietenkin ymmärtää, että Putin pitäisi panna viralta.

PUOLI VUOTTA SITTEN Suomessa riideltiin, voidaanko Afganistanista evakuoida Suomelle ja suomalaisille työskennelleitä ja sen takia hengenvaaraan joutuneita ihmisiä, muun muassa journalisteja. Ei voitu, ei ainakaan kaikkia. Ukrainan tapauksessa kaikki on toisin: Suomi toivottaa kaikki kotoaan paenneet ukrainalaiset tervetulleiksi.

Tiedämme, että Ukrainan hätä koskettaa suomalaisia enemmän kuin kaukomaiden hätä, mutta ero on silti ollut häkellyttävä niin suhtautumisessa kuin mediassa. Moralisointi tuskin auttaa asiaa nyt tai myöhemmin – sen sijaan voimme jatkossa muistaa, miten Ukrainan häädästä uutisoitiin, ja ottaa itseltämme oppia. ●

Kannen/Takakannen kuva: Laura Vesa ja Emmi Nieminen, kuvitus

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton
ammattilehti 97. vuosikerta
17.3.2022

VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA /
ANSVARIG CHEFREDAKTÖR
Maria Pettersson 045 6757 401

TOIMITUSSIHTEERI /
REDAKTIONSSSEKRETERARE
Manu Marttinen 050 310 3036

TOIMITTAJAT / REPORTRÄR
Nina Erho 050 379 8155
Marja Honkonen 050 379 9108

ULKOASU / LAYOUT
Heli Saarela 050 470 0016

SÄHKÖPOSTIT
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
fornamn.slaktnamn@journalistiliitto.fi

VERKKOLEHTI
www.journalisti.fi

TILAUKSET / BESTÄLLNINGAR
Jaicom Oy 03 4246 5383
journalisti@jaicom.com

PAINO / TRYCKERI
Botnia Print, Kokkola
ISSN 1236-3596 (painettu/tryckt)
1458-4271 (verkko/nät)

JULKAISIJA / UTGIVARE
Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund
09 612 2330
PL 252, 00531 Helsinki

SEURAAVA JOURNALISTI 4/2022
ILMESTYY 13. 4., AINEISTO 4. 4.

ILMOITUSMYynti:
www.journalisti.fi > ilmoittajille
044 755 5002

VASTUULLISTA
JOURNALISMIA

KUVA: LIISA TAKALA

Johanna Aatsalo
käy säännöllisesti
juttukeikoilla
rakennustyömaalla.

s.38

Kriget i Ukraina blottade den strukturella rasismen

s.37

Ihmisten kärsimys täytyy uskaltaa näyttää, kirjoittaa kuvajournalisti Antti Yrjönen

Antti Yrjönen, teksti ● Aapo Huhta, kuva

ANTTI YRJÖNEN

- 29-vuotias kuvajournalisti ja Kirkon Ulkomaanavun visuaalisen viestinnän asiantuntija.
- Työskentelee tällä hetkellä Ukrainassa dokumentoimassa sotaa paenneiden kokemuksia ja avustustyötä.
- Palkittu *Suomen Kuvalehden* journalistipalkinnolla ja kahdesti Kuvajournalismikilpailussa vuoden uutiskuvasta.
- Työskennellyt *Helsingin Sanomissa*, *Etelä-Suomen Sanomissa* ja *Keskisuomalaisessa*.
- Suomen Kuvajournalistien puheenjohtaja kaudella 2020–2022.
- Opiskellut kuvajournalismia Tampereen yliopistossa.

Muutama vuosi sitten kuva Välimeren rannalle huuhtoutuneesta kolmivuotiaasta **Alan Kurdista** levisi turkkilaisen lehden verkkosivulta ympäri maailmaa.

Turkkilaisen journalistin **Nilüfer Demirin** ottama kuva saavutti ikonisen aseman ehkä nopeammin kuin yksikään kuva ennen sitä. Sen julkaiseminen sai osakseen myös kritiikkiä. Esimerkiksi *Turun Sanomat* jätti kuvan julkaisematta ja perusteli päätöstä sillä, että suomalaisesta lapsesta ei ”ikimaailmassa julkaistaisi” vastaavaa kuvaa.

KUVAT IHMISTEN AHDINGOSTA maailman kriisialueilta ja köyhimmistä maista herättävät toistuvasti keskustelua median kaksoisstandardeista. Kritiikki kulminoituu usein väitteeseen, että samanlaisia kuvia ei julkaistaisi rikkaiden maiden asukkaista. Kritiikin esittäjät kysyvät: haluaisitko, että kuva omasta lapsestasi vastaavassa tilanteessa leviäisi maailmalle?

Kritiikin lähtökohdat ovat kuitenkin väärä, sillä vertailukohdaksi on otettu rikkaassa maassa asuvan keskiluokaisen ihmisen oma kokemus. Vaikka nälästä ja köyhyydestä voi kärsiä yhtä lailla vauraassa kuin köyhässäkin maassa, olosuhteet ja kulttuuri vaikuttavat siihen, millaisten asioiden tuominen julkisuuteen koetaan alentavana tai häpeällisenä.

On eri asia kertoa köyhyydestään Syyriassa, jossa 90 prosenttia väestöstä elää köyhyysrajan alapuolella, kuin puhua siitä Suomessa, jossa vastaava luku on 12 prosentin tuntumassa.

Lisäksi eroja on ihmisten välillä. Siksi kysymys on esitettävä heille, joita asia koskee. Ei ole kenenkään etu riistää ääntä ihmisiltä, jotka ovat valmiita jakamaan kammallakin kokemuksia.

Ongelma toistuu marginalisoidussa asemassa olevien ihmisten kohdalla myös Suomessa. Heitä ei nähdä eikä kuulla itseään koskevissa asioissa.

Kun VR:n päätös poistaa Helsingin päärautatieasemalta asunnottomien suosimat penkit herätti keskustelua syksyllä 2020, suuntasin paikalle kuvittamaan juttua. Asemalla törmäsin mieheen, joka penkkien puuttuessa istui patterin vieressä lattialla lämmittelemässä. Mies suostui

mielellään valokuvaan ja kertoi, kuinka lämpimät sisätilat ovat talviaikaan tärkeitä.

Lehdessä nähtiin kuva puuttuvista penkeistä ja kuultiin VR:n hankepäälikköä.

Kaksoisstandardeilla olisikin ehkä osuvampaa viitata siihen, kuinka holhoavien asenteiden vuoksi valmiiksi heikossa asemassa olevien ihmisten ei anneta tehdä näkyväksi omaa ahdinkoaan. Suojellaanko silloin ihmisiä, joiden puolesta on päätetty, että heidän vastoinkäymistensä näyttäminen on liikaa? Vai kenties sitä osaa yleisöstä, joka haluaisi mieluummin ummistaa silmänsä ikäviltä asioilta?

Tietenkään ei ole yhdentekevää, miten ihmiset kuissa esitetään. Jotta kuvaaja voi antaa äänen kuvassa olevalle, hänen täytyy katsomisen lisäksi myös kuunnella.

Valokuvan historia on täynnä esimerkkejä siitä, kuinka kuvaaja ei ole ollut valmis kuuntelemaan. Vuonna 1984 valokuvaaja **Steve McCurry** otti Nasir Baghin pakolaisleirillä Pakistanissa kuvan ”afgaanityöstä” vastoin tämän tahtoa. Kuva julkaistiin *National Geographicin* kannessa tekstillä ”Haunted eyes tell of an Afghan refugee’s fears”.

Kesti 17 vuotta ennen kuin **Sharbat Gula** pääsi kertomaan kuvaajalle nimensä ja sen, ettei hän ollut pelolaan vaan vihainen.

VALOKUVALLA ON KYKY KERTOAA asioita voimallisesti ja suuri vaikutus ihmisten mielikuviin. Ukrainan sodan osapuolet ymmärtävät tämän ja pyrkivät käyttämään kuvia hyväkseen. Sota on järkyttävä asia ja siksi sen täytyy näyttäytyä sellaisena myös kuissa. Kärsimyskuvastosta tulee kuitenkin itseään toistavaa, jos kriisialueilla ei pyritä välittämään kuvaa elämästä laajemmin. Kärsimyksen näyttäminen ei koskaan tulisi olla itseisarvoista.

Kriisin keskelläkin elämään kuuluvat toivo, toisinaan jopa ilo, kuten voi nähdä esimerkiksi **Giles Duleyn** kuissa vuoden 2015 pakolaiskriisistä. Niissä vanhemmat auttavat lapsiaan läksyissä, lapset jatkavat leikkejään ja sairaalan henkilökunta koettaa tyrehtyttää ampumahaavaa.

Lopulta tärkeämpää kuin se, kuinka ihmiset kuolevat, on se, miten he selviävät.

Rannalle huuhtoutuneen Alan-pojan isä **Abdullah Kurdi** kertoi kertoi saksalaislehti *Bildin* haastattelussa vuonna 2016 olevansa iloinen siitä, että kuva julkaistiin. Hän ajattelee, että sen näkeminen auttaa ihmisiä ymmärtämään, millaisessa maailmassa kodeistaan paenneet ihmiset elävät. ●

Toimittaja Mikko Marttinen odotti Ukrainan ja Slovakian rajalla passintarkastusta Punaisen Ristin teltassa, johon hänet oli kuvaaja Antti Hämäläisen kanssa ohjattu. "Totesimme Antin kanssa, että meitähän kohdellaan kuin sodasta pakenevia ihmisiä, joita me myös olimme. Olimme keskellä uutiskuvastosta tuttua tilannetta."

Sota Ukrainassa toi toimituksiin kiireen ja huolen jaksamisesta

Marja Honkonen, teksti ● Antti Hämäläinen / Ilta-Sanomat, kuva

10

Ukrainassa on vuoden 2014 jälkeen tapettu kymmenen journalistia. Tapauksista neljä on arvioitu murhiksi, loput ovat aiheutuneet sotatoimista. Viimeisin henkensä menettänyt on yhdysvaltalainen dokumentaristi ja videojournalisti **Brent Renaud**, joka ammuttiin kuoliaaksi Kiovan esikaupungissa Irpinissä 13. maaliskuuta.

Lähde: Committee to Protect Journalists ja HS

A-Lehdet lopettaa lehtiensä painamisen Venäjällä. Suurin haaste siirrossa on paperin saatavuus. Lue lisää: journalisti.fi

Ilta-Sanomien toimittaja **Mikko Marttinen** ja kuvaaja **Antti Hämäläinen** ehtivät olla yhden yön Ukrainassa juttukeikalla, kun he heräsivät torstaina 24. helmikuuta tykistötulen ääniin Kramatorskin kaupungissa Donetskin alueella. Venäjän hyökkäys oli alkanut.

Työpari lähti matkalle maan läpi Länsi-Ukrainaan. "Meillä oli siinä kaksi vaativaa työtä yhtä aikaa: piti päästä turvallisemmille seuduille ja tehdä journalismia. Fyysisesti reissu oli rankka", Marttinen kertoo.

Samana aamuna kotitoimitukseen kutsuttiin töihin "kaikki kynnelle kykenevät", *Ilta-Sanomien* vastaava päätoimittaja **Johanna Lahti** kertoo. Sotaan oli varauduttu, mutta kiire on ollut kova.

"Vakituiset ovat tehneet pidempää päivää, ja kaikki tarvittaessa töihin tulevat ja freevoimat ovat olleet käytössä."

Lahden mukaan *Ilta-Sanomien* toimitus on onnekas, sillä vakiväestä löytyy Venäjää ja turvallisuuspolitiikkaa tuntevia toimittajia, kuten kokenut Venäjän erikoistoimittaja **Arja Paananen**.

Ukrainaan lehti aikoo lähettää työpareja mahdollisuuksien mukaan. Myös uutispäällikkönä työskentelevä Mikko Marttinen on valmis lähtemään uudestaan.

"Toimittajien pitää olla siellä, missä uutiset tapahtuvat."

SOTA UKRAINASSA ON PANNUT toimitukset kovalle. Kielitaitoisten ja konflikteja tuntevien journalistien lisäksi on tarvittu yksinkertaisesti lisää tekijöitä tai ainakin työtunteja. Esimerkiksi *Helsingin Sanomat* siirtyi raportoimaan ympäri vuorokauden. Samoin teki sodan alkuvaiheessa myös MTV.

STT aikoo vahvistaa vielä tulevienkin kuukausien ajan uutistytönsä lisävuoroilla. Ylitöitä on tehty paljon. Tilanne on sama kuin koronapandemian alkuvaiheessa, mutta vaikeampi, päätoimittaja **Minna Holopainen** sanoo.

"Muuten paitsi hallituksen päätöksenteossa korona asettui melko nopeasti virka-aikakriisiksi."

STT ei ole voinut lähettää toimittajia Ukrainaan, mutta naapurimaissa heitä on ollut. Sota-alueelta on tehty haastatteluja fikserien avulla. Resurssien puute harmittaa Holopaista, vaikka hän on tyytyväinen toimituksensa työhön.

"Olemme kansallinen uutistoimisto, mutta meidän nykyiset resurssimme eivät oikein ole riittävät sotaan Euroopassa."

Ylen uutis- ja ajankohtaistoimitus kaataa isoissa uutistilanteissa aina "henkisesti" osastorajat, pää-

toimittaja **Riikka Räisänen** kertoo. Apuvoimia on saatu myös aluetoimituksista.

"Moni on venynyt yli ja ohi omien vuorojensa, tullut oma-aloitteisesti töihin ja jäänyt ylitöihin."

Yle varautuu myös kriisin pitkittymiseen. Uutisiin saadaan lisävoimia Ylen muista toimituksista.

Myös Yle, MTV ja *Hesari* ovat lähettäneet toimittajia ja kuvaajia Ukrainaan raportoimaan sodasta. Ainakin toistaiseksi journalistit ovat päässeet liikkumaan Ukrainan länsiosiin ja sieltä pois. Miehistönsä vaihtaminen on tärkeää sota-alueella työskentelevien jaksamisen vuoksi.

"Se on kuormittavaa työtä. Ja myös kriisialueella pitää pystyä järjestämään riittävästi palautumista ja lepoa", Räisänen sanoo.

Sen sijaan Venäjältä toimitukset ovat joutuneet kotiuttamaan kirjeenvaihtajiaan. Muun muassa *Helsingin Sanomat* ja useat ulkomaiset tiedotusvälineet päättivät lopettaa Venäjältä raportoinnin sen jälkeen, kun duuma hyväksyi uuden sensuurilain. Sodasta "väärin" uutisoivaa voi sen nojalla uhata jopa 15 vuoden vankilatuomio.

UUSIA JOURNALISTISIA LINJAUKSIA ei sodan seurauksena ole tehty, mutta ohjeista on muistutettu. Esimerkiksi raa'an kuvan käytöstä, sanavalinnoista ja disinformaation torjumisesta on päätoimittajien mukaan käyty keskustelua.

"On hyvin olennaista, että pystymme verifioimaan kuvat ja ymmärtämään niiden kontekstin. Aiempiin sotiin verrattuna tässä ei ole mitään uutta", *Helsingin Sanomien* vastaava päätoimittaja **Kaius Niemi** sanoo.

Minna Holopaisen mukaan vaikeimmat pohdinnat disinformaatiosta käytiin jo vuonna 2014, kun sota Itä-Ukrainassa syttyi. Silloin toimitus joutui opettelemaan, miten kertoa neutraalisti, että Venäjän sittemmin tunnustamien separatistialueiden johtajat puhuivat puppua ja Venäjän presidentti valeteli suoraan vihreistä miehistä.

Lehtikuvan kuvat Ukrainasta tulevat pääasiassa AFP:n kautta. AFP ei enää välitä Venäjän valtion uutistoimiston Tassin kuvia.

Toimitukset eivät halua silotella sodan kauheutta, mutta ymmärtävät yleisön olevan herkkänä. Tiedontarve on valtava, mutta uutiset ahdistavat. Katsojat ovat peloissaan, MTV:n uutispäätoimittaja **Ilkka Ahtiainen** sanoo. Se pitää ottaa huomioon uutisoinnissa.

"Jos haastatteluissa on esitetty voimakkaita näkemyksiä, on pitänyt tehdä selväksi, että kyse on yhden asiantuntijan näkemyksestä, ei akuutista uhasta Suomea kohtaan." ●

"Toimittajien pitää olla siellä, missä uutiset tapahtuvat."

Mikko Marttinen, *Ilta-Sanomien* toimittaja

Tietenkin Nato-jäsenyys on hyvin monimutkainen päätös, jonka kaikkia seurauksia on käytännössä mahdotonta ennakoida. Lukijoilla on silti lupa odottaa tiedotusvälineiltä selkeitä kantoja.

Journalistin toimitussihteeri Manu Marttinen 11. helmikuuta. Lue lisää: journalisti.fi

Kaikista ukrainalaisista toimittajista tuli sotatoimittajia, sanoo Ukrainan journalistiliiton puheenjohtaja **Serhij Tomilenko**. Lue lisää: journalisti.fi

Viime aikoina on keskusteltu muun muassa siitä, pitäisikö journalistien omien sometilien journalistien päivitysten kuulua itsesääntelyn piiriin, sanoo JSN:n puheenjohtaja Eero Hyvönen. "Näin on Norjassa, Virossa ja Saksassa. Suomessa, Ruotsissa ja Tanskassa tilit ovat itsesääntelyn ulkopuolella."

Julkisen sanan neuvosto selvittää Journalistin ohjeiden päivittämistä

Nina Erho, teksti • Jani Laukkanen, kuva

JSN avaa maalís–huhtikuussa avoimen verkkokyselyn Journalistin ohjeiden päivitystarpeista.

Julkisen sanan neuvosto selvittää *Journalistin ohjeiden* päivitystarpeita verkkokyselyllä ja tutkimustiedon avulla. Ohjeiden päivittämisestä ja päivittämisen tavasta päättää syksyllä JSN:n taustayhteisö Jusanek.

Edelliset päivitetyt *Journalistin ohjeet* tulivat voimaan vuonna 2014. JSN:n puheenjohtajan **Eero Hyvösen** mukaan ohjeiden päivittämistä pitää pohtia median toiminnan ja toimintaympäristön muutosten takia.

"Sosiaalisen median ja algoritmien rooli on kasvanut. Medialla on uusia ansaintamalleja, kuten

sponsoroitu journalismi ja kumppanuusmarkkinointi. Journalistien ammattiroolit ja ansaintatavat ovat monimuotoistuneet esimerkiksi somevaikuttamisen suuntaan. Siksi ohjeita voi olla tarpeen päivittää esimerkiksi niin, että journalistien eri roolien pitäisi olla selvemmin näkyvissä", Hyvönen sanoo.

JSN:n verkkokysely *Journalistin ohjeiden* päivitystarpeista avautuu sen verkkosivuilla maalís–huhtikuun taitteessa. Vastaajiksi JSN toivoo sekä media-alan toimijoita että yleisöä.

JSN myös osallistuu Euroopan riippumattomien medianeuvostojen yhteisön AIPCE:n tiedonkeruuseen journalistien eettisten ohjeiden muu-
tostarpeista Euroopan maissa. JSN:n ja Belgian medianeuvoston yhteisen tutkimustyön tuloksia julkaistaan maaliskuussa ja syksyllä. ●

JOURNALISTILIITOLTA 15 000 EUROA UKRAINAN JOURNALISTEILLE

Suomen Journalistiliitto tukee Ukrainan journalistejä ja tiedonvälitystä 15 000 eurolla. Sodan aikana totuudenmukainen tiedonvälitys on erityisen tärkeää.

"Journalistien on saatava Ukrainassa tehdä elintärkeää työtään, jotta maailma saa tietää, mitä siellä tapahtuu", sanoo Journalistiliiton kansainvälisten asioiden asiantuntija **Salla Nazarenko**.

Liiton tuki kohdistetaan kansainvälisten journalistijärjestöjen, Euroopan ja maailman journalistiliittojen (EFJ ja IFJ) perustaman Ukrainan turvallisuusrahaston kautta.

Varat käytetään Ukrainassa olevien journalistien tukemiseen. Vaarassa olevia autetaan työskentelemään kriisitilanteessa ja heille toimitetaan humanitaarista hätäapua, turvavarusteita ja ensiaputarvikkeita.

Manu Marttinen

JESSIKKA ARON ASIANAJAJA: TOIMITTAJAT VOITTIVAT, UHRI EI

Korkein oikeus tuomitsi 18. helmikuuta dosentti **Johan Bäckmanin** 60 päivän ehdolliseen vankeusrangaistukseen toimittaja **Jessikka Aron** vainoamisesta.

Aron asianajaja **Martina Kronström** sanoo, että toisin kuin Bäckmanin vainoamisyytteen aiemmin hylännyt hovioikeus, korkein oikeus ymmärsi vainoamisen tunnusmerkistön oikein.

KKO:n ratkaisu on voitto toimittajille, Kronström sanoo. Kokonaisuutena hän ja Aro ovat oikeusprosessiin petettyjä.

"Jos katsoo, mitä seitsemän ja puolen vuoden kärsimyksestä jäi käteen, ei paljon mitään. Aro ei saa kunnollista kompensatiota kärsimyksestään."

Juttukokonaisuudessa, johon tuomio liittyy, oli kyse häirinnästä, jonka kohteeksi Aro joutui alettuaan raportoida Venäjän informaatiovaikuttamisesta vuosina 2014–2015.

Lue lisää: journalisti.fi
Nina Erho

KAISI GRAAFIKKOA JOUTUU LÄHTEMÄÄN SANOMA LIFESTYLESTA

Sanoman aikakauslehtiyksikön Sanoma Lifestylen muutosneuvottelut päättyivät 8. helmikuuta. Neuvotteluiden seurauksena kaksi työsuhdetta päättyy.

Neuvottelut koskivat yksikön yhdeksän hengen graafikkotiimiä. Niiden taustalla oli liiketoimintajoh-

taja **Iiro Kulvikin** mukaan graafikoiden työn järjestely lehtien yhteiseen graafikkotiimiin. Sen kaikkea tuotavuushyötyä ei pystytty siirtämään uusiin tehtäviin.

Neuvottelujen alussa työnantaja arvioi uhan alla olevan enintään kolme työpaikkaa.

Pääluottamushenkilö **Ilja Ojala** sanoo, että kaksi irtisanomista on toki vähemmän kuin kolme, mutta silti tilanne on ikävä.

"Irtisanominen on aina kauhea menetys."

Nina Erho

Ukrainan sodan tarinassa ei ole tilaa pikkunäppärälle ironialle

KUVA: MEERI UTTI

Venäjä on aloittanut laajan, erittäin raa'an sodan Ukrainassa. Tätä kirjoittaessa on mahdotonta sanoa, mikä on tilanne silloin, kun tämä teksti julkaistaan. Tarina tapahtumista on kuitenkin monin tavoin valmis. Esimerkiksi sen keskeisistä roolihahmoista ei ole epäselvyyttä.

Ukrainan presidentti **Volodymyr Zelenskyi** on nähty säännöllisesti seisomassa ase kädessä muiden pääkaupunki Kiova puolustavien joukossa, johtamassa kaupungin valmistautumista hyökkääjän torjumiseen. Toimittajien analyyseissä hänestä käytetään säännönmukaisesti sellaisia kuvauksia kuin sankari, peloton ja todellinen johtaja. Nämä määritelmät ovat epäilemättä ansaittuja.

Parhaiden tarinoiden sankarien tapaan hän osoittaa jopa nokkelaa tilannetajuja. Spartalaisten kuningas **Leonidas** puolusti tarinan mukaan 300 henkivartijansa kanssa Thermopylain solaa massiivista valloittaja-armeijaa vastaan. Kun valloittaja vaati spartalaisia luovuttamaan aseensa, Leonidaan vastaus oli tarinan mukaan "tulkaa hakemaan". Kun Zelenskyille tarjottiin mahdollisuutta poistua turvallisesti pääkaupunki Kiovasta, tämän kerrotaan puolestaan vastanneen avun tarjoajille yhtä lakonisesti "tarvitsen ammuksia, en kyytiä".

Samaan aikaan toisaalla, piilossa palatsinsa uumenissa istuu täydellinen roisto. Venäjän presidentti **Vladimir Putin** saa toimittajien analyyseissä toistuvasti sellaisia määreitä kuin despootti, mielipuolet ja hirviö. Näyttäytyessään televisiossa soittaa suunnittelemassa hän istui yksin, kaukana jopa lähimmistä alaisistaan, ja nöyryytti heitä heidän takellessaan vuorosanoissaan. Kauempana taisteluista upporikas, omaa valtaansa jo vuosia häikäilemättä laajentanut itsevalti ei voisi olla.

LÄHES MISSÄ TAHANSA muussa tilanteessa tuntuisi siltä, että tarina on liian perinteinen ollakseen totta. Lähes missä tahansa muussa tilanteessa tässäkin kolumnissa muistutettaisiin, että todellisuudessa hyvin harva asia on mustavalkoinen. Tässä tarinassa, joka kertoo Venäjän armeijan ihmishengistä piittaamattomasta hyökkäyksestä Ukrainaan puhtaan vallanhimon nimissä, on kuitenkin hyvin vähän tilaa harmaan sävyille.

Tässä tarinassa ovat vastakkain niin vastaansanomattoman selvästi tuhoaminen ja suojeleminen, oikea ja väärä, hyvä ja paha, ettei mikään normaali julkisen keskustelun varovaisuus tai analyyttisyys tunnu mielekkäältä. Vaikka tietenkin on myös muita tärkeitä tarinoita: ne sodat ja sankarit, jotka unohdettiin nopeasti. Ne tämän sodan uhrit, joita ei haluta nähdä ihonvärinsä vuoksi. Myös tämä tarina saa tulevaisuudessa uusia sävyjä.

Silti juuri nyt tuntuu, että tämä tarina meidän pitää kertoa ja kuulla juuri näin. Sillä ehkä tämä tarina on niin hyvä, koska se on totta. Ukrainassa taistellaan aidosti pahuutta vastaan, jos pahuus ymmärretään haluksi tuhota ja alistaa oman vallan turvaamiseksi. Se on totta erittäin perustavanlaatuisella tavalla.

EN USKONUT KOSKAAN kirjoittavani näin, mutta se tuntuu olevan ainoa mielekäs tapa suhtautua – ei kohteliasta etäisyyttä ottavia poliittisen retoriikan analyysejä, ei pikkunäppärää ironisuutta, ei toisaalta-toisaalta-pohdintoja. Venäjä teki hyökkäyksellään näistä normaalin keskustelun elementeistä ylellisyyttä, jonka täytyy nyt odottaa hetki.

Tarina voi olla jo tullut uusia käänteitä, kun tämä julkaistaan. Ehkä sota on ohi, ehkä siitä on tullut entistäkin julmempaa, ehkä se on laajentunut muihinkin maihin. Ehkä tarina on saanut yhden loppuluvun ja pisteen, tai ehkä tarina on saanut rinnalleen uusia.

Ja ehkä, toivottavasti, pääsemme pian jo siihen pisteeseen, jossa sodan osapuolien retoriikan, informaatiovaikuttamisen ja julkisuudenhallinnan pikkutarkat analyytit, ja kenties jopa ironisen etäisyyden ottaminen, tuntuvat taas mielekkäiltä tavoilta käydä julkista keskustelua. ●

Kaius Niemi

- *Helsingin Sanomien* vastaava päätoimittaja vuodesta 2013.
- Toimi 2010–2013 päätoimittajana *Ilta-Sanomissa* ja *Taloussanomissa* sekä aiemmin esihenkilönä *Helsingin Sanomissa*. Aloitti *Helsingin Sanomissa* ulkomaantoimittajana vuonna 1998.
- Aloitti toimittajana Ylessä tv- ja radiopuolella vuonna 1995.
- Palkittiin Bonnierin Vuoden journalistina vuonna 2002 Afganistanin sotaraportoinnista.
- Journalisteja kouluttavan yhdysvaltalaisen World Press Instituten alumni ja hallituksen jäsen.
- International Press Institutin hallituksen neuvonantajajäsen.
- *Helsingin Sanomien* Säätiön hallituksen puheenjohtaja vuosina 2014–2020.
- Asuu perheineen Helsingissä.
- Harrastukset: Lukeminen, veneily, musisointi, David Brown -traktorin huoltaminen.

Luulit, että Viestikoekeskus-jutusta seuraa hyvää pöhinää ja palkintoja, Kaius Niemi

Helsingin Sanomien vastaava päätoimittaja Kaius Niemi pitää huolta toimituksestaan mikromanageeramalla ja soittamalla alaisilleen haitaria.

Manu Marttinen, teksti ● Juuso Westerlund, kuva

Venäjä hyökkäsi Ukrainaan 24. helmikuuta. Olet nukkunut viimeksi 23. helmikuuta.

Silmät verestävät, mutta varmasti vähemmän kuin journalistilla Ukrainassa tai uutisdeskissä työskentelevillä yövuorolaisillamme. Kyllä tässä unet ovat jääneet vähiin. **Viihdyt ulkomaantoimittajana erityisesti sotatoimialueilla. Haaveilet sinne pääsystä aina, kun pidät talouspalaveria Susan Duinhovenin kanssa.**

Kyllä. Tosin sotatoimialueella ei aina tarvinnut käyttää kypärää ja sirpaleilivejä. Onneksi paineet ovat viime vuosina vähentyneet, kun *Hesarin* talous on mennyt parempaan suuntaan.

Olet tunnettu "mikromanageri". Luulet, että alaisesi arvostavat tätä ominaisuuttasi.

En luule, vaan tiedän. Kerran baarissa eräs Yleen lähtenyt toimittajamme kertoi ymmärtäneensä vasta lähtönsä jälkeen, mikä arvo on sillä, että päätoimittaja välittää aidosti ja sydämellään mediastaan. Se oli hieno hetki, mutta kertoja saattoi olla hieman juovuksissa.

Olet siinä käsityksessä, että ihmiset lukevat kaikki HS-jutut sanasta sanaan. Siksi piipahdat usein iltavuorossa vaihtamassa yksittäisiä sanoja juttuihin.

Ihmiset tosiaan lukevat kaikki *HS:n* jutut sanasta sanaan, osa useampaan kertaan. Se on mahtavaa, mutta siihen liittyy suuri vastuu.

Edeltäjästäsi poiketen kirjoitat säästeliäästi kolumneja, koska et keksi mitään sanottavaa paitsi ehkä jotain ylevää toimittajien sananvapaudesta.

Historia on armoton niille päätoimittajille, jotka näinä aikoina keskittyvät johonkin muuhun kuin tiedotusvälineensä digitalisoimiseen ja toimituksellisten resurssien vahvistamiseen. Kirjoittaisin mielelläni enemmän, mutta en ehdi. Ääneni kuuluu riittävästi muun muassa pääkirjoitustoimituksen kautta.

Luettuasi Viestikoekeskus-artikkelin ennen sen julkaisua olit täysin varma, että siitä seuraa vain hyvää pöhinää ja palkintoja.

Jossain toisessa länsimaaisessa demokratiassa artikkelis-

ta olisi tuskin seurannut ainakaan kotietsintää toimittajan asuntoon, neljän vuoden esitutkintaa ja kolmea syytettä.

Toimit 2010-luvulla Ilta-Sanomien kolmantena päätoimittajana. Oli ihanaa miettiä näkökulmia urheilu-, viihde- ja rikosuutisiin.

On edelleen suuri mysteeri, kuinka ennakkoluulottomasti *Ilta-Sanomien* väki otti vastaan kirkasotsaisen kravattimiehen *Hesarista*. Välillä oli kieltämättä erikoisia tilanteita, kun en **Tapsan** [ex-päätoimittaja **Tapio Sadeoja**] kanssa tiennyt lainkaan, kenestä viihdealan ihmisestä oli kysymys.

Haaveilet, että sinäkin voisit edeltäjäsi Janne Virkkusen tavoin pitää sökörinkiä pääministerin kanssa ja ryyppätä Veikkaus-pomojen kanssa Lapissa.

Pikemminkin haaveilen, että pääsisin vihdoinkin oman toimituksen kanssa ryyppäämään 300 000 digitilaajan rajan rikkoutumisen kunniaksi. Tavoite on jo saavutettu, mutta koronarajoitukset ovat siirtäneet juhlien pitämistä.

Jos Sanoman suuromistaja Antti Herlin murahtaa sinulle ikävästi, ensimmäiseksi epäilet hänen kantavan edelleen kaunaa Hesarin uutisoinnista, joka paljasti hänen sisäpiiri-kauppaepäilynsä.

Ei Antti murahtele minulle ja jos hän niin tekisi, murahtaisinkin takaisin. Hän on ollut esimerkillisen korrekti, integriteetti on aina säilynyt. Jos aikoinaan *HS:n* päätoimittajat joutuivat väentämään sisältöasioista perheyhtiössä, nykyisin paineet tulevat talouspuolelta.

Kilpaillet Kauppalehden päätoimittajan Arno Aho-

niemen kanssa henkiseltä iältään Suomen vanhimman päätoimittajan tittelistä.

Pakko tunnustaa tappio: Arnolla on kilometritolkulla etumatkaa tässä kisassa. Voisimme vanhoina sieluina kuitenkin perustaa yhteisen tiktok-tilin nimeltään Media Muppets.

Soitat haitaria aina HS:n juhlissa. Alaisesi taputtavat sinulle, vaikka eivät ole varmoja, osaatko oikeasti soittaa.

Vanhempi toimituskunta taputtaa säälistä, nuorempi pelosta. Kaikilla on siis kiva. ●

Näistä elementeistä syntyy kiihkeä koripalloselostus

Koripalloselostaja Kristian Palotie katsoo kaksi tai kolme ottelua päivässä ja kuuntelee ajomatkat korispodcasteja. Selostus pitää räätälöidä yleisön mukaan, Palotie kertoo.

Manu Haapalainen, teksti • Johanna Sarajärvi, grafiikka

KUKA

Kristian Palotie, 34

- Koripalloselostaja vuodesta 2010 asti
- Valmentanut mm. Korisliigan Ura Basketia (2017–2020)
- Selostaa Ruudussa NBA:ta ja kotimaisen koripalloliigan Korisliigaa, Nelosella Suomen maajoukkueen otteluita, VSportilla ja Viaplayllä Euroliigaa
- Podcasteja: Keskelle keksintöä (puhutta koripallosta), Urheilun äänet (selostajalegendojen haastatteluja)

HARRASTUNEISUUS

"Seuraan koripalloa melkein koko ajan, se on selostajantyön pohja. Twitter-hälytykset ovat koko ajan päällä siltä varalta, että jotakin tapahtuu. Kun ajan autoa, kuuntelen melkein aina korispodcasteja. Katson kaksi tai kolme matsia päivässä. Väkisinkin siinä tietoa kasautuu."

MEDIASEURANTA

"Twitterissä seuraan NBA:n pelaajasiirroista uutisoivia toimittajia, kuten ESPN:n **Adrian Wojnarowskia**, *The Athleticin* **Shams Charania** ja *The New York Timesin* **Marc Steinia**. Mediasta luen eniten **Zach Loweia** (ESPN), **Howard Beckiä** (*Sports Illustrated*) ja **Nekias Duncania** (*Basketballnews.com*). Sitten on yksittäisiä joukkueita seuraavia niin sanottuja beat writereita, joita seuraan myös. Seuraan noin kymmentä korispodcastia, ja niistä noin neljästä kuuntelen jokaisen jakson."

"Suomen Korisliigan seuranta on huomattavasti helpompaa. Juttelen Korisliigassa sisällä olevien ihmisten kanssa ja pysyn ajan hermolla suorien lähteiden kautta."

ESIKUVAT

Englantilainen jalkapalloselostaja **Clive Tyldesley**, koripalloselostajat **Mike Breen** ja **Kevin Harlan**, Suomessa jalkapalloselostajat **Tuomas Virkkunen**, **Juha Taivainen** ja **Mikko Innanen**.

ASIAANTUNTIJAKOMMENTAATTORIT

"Jos minulla on lähetyksessä uusi kommentaattori, istumme noin puoltatoista tuntia ennen lähetystä juttelemaan pelistä ja siitä, milloin toivon hänen olevan äänessä. Tehtäväni on tehdä kommentaattorin elämä mahdollisimman helpoksi. Jos kommentaattori on tuttu, juttelemme ennen lähetystä niitä näitä."

”

"Koska seuraan koripalloa paljon päivittäin, yksittäisiin otteluihin ei tarvitse erikseen valmistautua. En tee muistiinpanoja otteluita silmällä pitäen juuri koskaan."

SELOSTAMINEN MONITORIN KAUTTA

"Fiilis katsomosta ei välttämättä välity kunnolla luureihini. On muistettava, että tavallinen runkosarjaottelu saattaa olla jollekin fanille kauden kohokohta. Fiilis pitää vain löytää."

YLEISÖN HUOMIOIMINEN

"On tärkeää huomioida jo etukäteen, kenelle puhuu. Jos joku katsoo NBA-peliä tiistain ja keskiviikon välisenä yönä, hän on todennäköisesti hyvin perillä koripallosta. Susijengin peli Nelosella kerää eri yleisöä. Yhtä vaikeita termejä ei silloin kannata käyttää. Olisi hölmöä selostaa nämä ihan samalla tavalla."

OTTELUN AIKANA

"Läppärin tärkein välilehti on Twitter. Sitä kautta huomaa, jos matsin aikana tulee uutisia, joita olisi hyvä kommentoida. Twitteristä tulee nostettua katsojien kysymyksiä ja kommentteja ennen kaikkea silloin, kun peli on jo ratkennut."

"Tilastoja kuten pelaajien tai joukkueiden keskiarvoja en juurikaan tarvitse. Ottelutilastovälilehti on usein auki, lähinnä henkisenä turvana."

SELOSTAMINEN PAIKAN PÄÄLLÄ

"Kun olen samassa tilassa yleisön kanssa, on helpompi kohdentaa oma volyymi, reagointi ja innostuneisuuden taso."

TYÖSSÄ JAKSAMINEN

**Yt-neuvottelut, ainainen
väsymys, tunnistamattomaksi
muuttunut rakas työ.
Salla Paajanen, Janne-Pekka
Manninen ja Tiina Wesslin
kertovat, miksi päättivät jättää
vakityönsä media-alalla ja
mitä toivovat uudelta
työelämältä. ➡**

Nina Erho, teksti • Laura Vesa ja Antti J. Leinonen, kuvat

KUVA: LAURA VESA

Paksu FFP2-maski kasvoilla, tuhdit kuulokkeet korvilla, taustalla kelmästi valaistu avokonttori. Kun Ylen alueellisten tv-uutisten juontaja **Salla Paajanen**, 57, latasi viime marraskuussa Instagramiin selfien itsestään ”konttorihommissa”, se näytti ahdistavalta.

Ahdistavalta työ myös tuntui. Tekeillä oli alueuutisten seitsenminuuttinen kooste *Uutis-Suomi*. Seuraavaksi Paajanen kii-ruhtaisi maskeeraamaan itsensä ennen lähetystä, koska maskeeraajien käyttö oli taas koronan vuoksi tauolla.

Mieltä painoi tieto, että häntä ja alueellisten tv-uutisten kahta muuta juontajaa koskevat yt-neuvottelut alkaisivat pian. Ne olivat Paajaselle kolmannet seitsemän vuoden aikana.

”Mietin, että tällaisia työoloja ja työnkuvaa en kyllä jää kaipaamaan. Olin miettinyt sitä jo ennen korona”, Paajanen sanoo.

3. joulukuuta 2021 alkaneet yt-neuvottelut liittyivät Ylen tänä keväänä toteutettavaan alueellisten tv-uutisten uudistukseen, jonka jälkeen uutisilla ei ole enää omia juontajia. Yle tarjosi alueellisten tv-uutisten juontajille irtisanomisen vaihtoehtona uusia työtehtäviä.

Paajanen päätti, että ei ota niitä vastaan. Hänen viimeinen työpäivänsä Ylessä on 19. heinäkuuta.

SUOMESSA EI OLE NÄHTY korona-aikana suurta työpaikkojen vaihtoaaltoa. Eroaikaet työstä ovat kuitenkin lisääntyneet naisilla, julkisella sektorilla työskentelevillä, läsnätyötä tehneillä ja matalasti koulutetuilla. Näin kertoo Työterveyslaitoksen tuore, työhyvinvointia ja työasenteita luotaava *Miten Suomi voi?*-tutkimus.

Tutkimuksen mukaan on tekijöitä, jotka saivat ihmiset jatkamaan työssään. Näitä ovat esimerkiksi ihmislähtöinen, palveleva johtaminen, oikeudenmukaiset käytännöt, työn imun eli mielekkyyden ja motivoituneisuuden kokemus, kohtuullinen kuormitus, riittävät resurssit, arvostava ilmapiiri, työyhteisön tuki, työn selkeät tavoitteet sekä tuki työn ja muun elämän yhteensovittamiselle.

Listaus muistuttaa Tilastokeskuksen tutkijoiden määritelmää ”hyvästä työstä” vuodelta 2020. Hyvän työn tekijät ovat tyytyväisiä työnsä eri osatekijöihin, kehittymismahdollisuuksiin, ammattitaidon arvostukseen ja töiden organisointiin. He pystyvät vaikuttamaan työhönsä, työn imu on vahvaa ja kehittymismahdollisuudet valtaosin hyvät. Työajat joustavat paljon ja fyysisiä haittatekijöitä on vähän.

Tutkijoiden mukaan hyvää työtä tekee reilun kolmannes suomalaisista palkansaajista.

Tämän jutun kolme haastateltavaa ovat päätyneet jättämään media-alan vakituiseen työpaikkansa korona-aikana, mutta päätöksiin vaikuttivat monet muutkin tekijät. Mitkä? Millaisesta työelämästä he halusivat lähteä? Millaista on heidän ”hyvä työnsä” tulevaisuudessa?

SALLA PAAJANEN SINNITTELI Ylellä kauan. Työelämään kuului toistuvia yt-neuvotteluita, epämieluisia muutoksia työnkuvaan, pitkäaikainen kokemus sivuraiteelle joutumisesta ja ammatillisen tulevaisuuden puutteesta, toistuvia esihenkilöiden vaihtumisia, työtilojen jatkuvia remontteja ja muutoksia sekä koronakäytäntöjä. Hänestä tuntui, että kelpaaminen kyseenalaistettiin yhä uudestaan. Se aiheutti pahoinvointia.

Kun Yle ilmoitti joulun alla yt-neuvotteluiden alkamisesta, Paajanen tunsu uutisen saman tien voinnissaan. Sydän hakkasi, uni ei tullut. Jos hän nukahti illalla, yt-ajatukset herättivät hänet aamuyöllä. Kuinka monet neuvottelut hän joutuisi vielä kokemaan kahdeksassa vuodessa ennen eläkeikää?

Oireet olivat Paajaselle tuttuja vuodelta 2015. Silloin Ylessä tehtiin iso organisaatiouudistus, ja ajankohtaisohjelmien toimittajat joutuivat hakemaan omia töitään. Juuri kun kierros oli selvä, työntekijöille kerrottiin, että Yle lakkauttaa *Ajankohtaisen Kakkosen* ja *Silminnäkijän*. *Ajankohtaisessa Kakkosessa* työskennellyt Paajanen oli jälleen talon sisäinen työnhakija.

”Kun työ menee kerta toisensa jälkeen alta, vaikutus ammatilliseen itsetuntoon on valtava. Varsinkin, kun se tapahtuu tv-maailmassa, jossa kaikki onnistumiset ja epäonnistumiset kytkeytyvät vahvasti persoonaan”, Paajanen sanoo.

Hän ymmärtää kyllä, että mediatuotteita pitää ajoitain uudistaa. Jos tekijöitä kuitenkin jää samaan aikaan tyhjän päälle, heidän osaamisensa hyödyntämiselle pitäisi olla mielekkäät uudet suunnitelmat, Salla Paajanen sanoo. Hän kokee, että etenkin kokeneiden tekijöiden osalta ne usein puuttuvat.

”Esihenkilömme ovat vaihtuneet usein, eikä toiselta journalismin alalta tuleva esihenkilö välttämättä edes tiedä, mitä tv-toimittajat voivat osata. Kehityskeskustelut ovat tuntuneet muodollisuudelta. Pitkän linjan tv-osaajien taitoja kannattaisi siirtää suunnitelmallisesti eteenpäin niin kuin Ylessä on tehty vuosikymmeniä. Vaikka yleisö katsoo sisältöjä kännyköiltä, se katsoo niitä myös yhä isommilta tv-ruuduilta”, Paajanen sanoo.

Koska Paajanen on halunnut pysyä kotikaupungissaan Tampereella, hän on menettänyt joitain työmahdollisuuksia. Toisaalta juuri Tampereelle jääminen tuntui vuonna 2015 hyvältä vaihtoehdolta, koska Ylen Mediapolis vaikutti kehittyvältä ympäristöltä. Siellä voisi aueta uusia, kiinnostavia töitä, joissa voisi oppia myös uutta, Paajanen ajatteli.

Alueellisiin tv-uutisiin häntä veti suunnitteilla ollut päivittäinen puolen tunnin suora makasiiniohjelma. Oikeasti *Uutis-Suomesta* tuli kymmenminuuttinen talenne, joka vielä lyheni nykyiseen seitsemään minuuttiin. Uusien haasteiden sijaan Paajanen teki seitsemän vuotta alueuutisten juontajan töitä.

VUODENVAIHTEEN YT-NEUVOTTELUISSA Paajaselle tarjottiin irtisanomisen vaihtoehtona uutistoimittajan, verkkotoimittajan ja kenttäreportterin töitä Tampereelta ja Helsin-

gistä. Helsinki-vaihtoehdossa matkat ja asuminen olisi pitänyt maksaa omasta pussista. Muutoinkaan reissutyö ei enää houkuttanut, se oli jo nähty uran alkupuolella.

Uutistoimittajan työt ovat sinänsä ihan kelpo töitä, Paajanen sanoo, ja tv-alueuutisten juontajana hän oli kaivannut studiosta ulos pääsemistä. Katugallupit ja kännykällä kuvaaminen eivät kuitenkaan tuntuneet tehtäviltä, joissa hänen pitkä kokemuksensa isoista suorista lähetyksistä ja muista vaativista tv-journalistin töistä olisivat päässeet oikeuksiinsa. Tarjoukset tuntuivat takapalkilta. Myös palkka olisi ollut nykyistä pienempi.

Yt-neuvotteluiden alussa työnantaja ehdotti alueellisten tv-uutisten juontajille yhtenä vaihtoehtona hybridityöpäivää, jossa he tekisivät ennen uutisia myös Yle Tampereen töitä.

"Ajatus tuntui mahdottomalta, koska alueellisissa tv-uutisissa tehdään päivittäin 21 uutislähetystä minuuttiaikataululla. Työpäivän alku oli ainoa vähän huokoisempi hetki, jolloin ehdimme hoitaa esimerkiksi sähköposteja ja puvustusta – ja mahdollisesti syödä eväät."

Yt-neuvottelujen alettua Paajasen mielessä kävi, sai-

vatko alueellisten tv-uutisten juontajat kyseenalaisen kunnian toimia esimerkkinä siitä, mitä voi tapahtua, jos työnantajan ehdotuksiin ei suostuta.

LÄHTÖPÄÄTÖKSELLE OLI MONIA PERUSTEITA. Paajanen harkitsi sitä silti perusteellisesti. Koronatilanteen aaltoillessa hän mietti, löytäisikö koskaan freelancerina töitä. Miellessä pyörivät mantrat säännöllisen kuukausipalkan ja työterveyspalveluiden arvosta.

"Mutta kun palkkatarjoukset olivat mitä olivat, jäljelle jäi vain työterveys. Tai työterveyshuolto. Työterveyshän oli se, mikä minulta oli unhautunut ja stressin vuoksi menossa", Paajanen sanoo.

Hän päätti, että hyvinvointi olisi tärkeintä. Hänellä oli myös kokemusta lyhennetyistä työviikoista, jonka vaikutuksista tuloihin oli selvitty hyvin kahden aikuisen taloudessa säästeliäästi elämällä.

Tammikuun 11. päivänä Paajanen ilmoitti aluetoiminnan päällikölle päätöksensä. Sen seurauksena hänet irtisanottiin videokokouksessa 19. tammikuuta. Irtisanomisilmoitus piti vastaanottaa sähköpostilla.

"Tähän tämä ihmisten johtaminen on mennyt. Olemme pieniä luukkuja ruudulla. Jos kaistaa riittää, kuvamme näkyvät", Paajanen sanoo.

Irtisanomisen lisäksi kokouksessa käytiin läpi työnantajan velvoitteisiin kuuluvaa muutosturvaa. Se tarkoittaa työllistymistä tukevia vapaita ja koulutusta. Työterveyspalvelut Paajasella säilyvät puoli vuotta irtisanomisen jälkeenkin. Lisäksi keskusteltiin siitä, mitä korvaavia töitä työnantajan on Paajaselle vielä tarjottava. Koska Yle on niin laaja, tehtävien kirjo tulee irtisanomisajan ja uudelleensijoittamisvelvoitteen aikana todennäköisesti olemaan laajempi kuin mitä Paajaselle tarjottiin irtisanomisen vaihtoehtona.

Irtisanomisaikansa Paajanen työskentelee Ylessä. Maaliskuun loppuun saakka hän on työkierrossa *Yle Perjantaissa*. Dokumentin tekeminen siellä on vaatinut uusien työtapojen opettelua, mutta sen tärkeältä tuntuvan aiheen käsitteleminen on ollut ihanaa. Paajanen ei vielä tiedä, onko hänellä työkierron jälkeen enää juontajan työtä, johon palata. Jonain päivänä kesällä hän tyhjentää kaappinsa, joka on avokonttoriaikana viimeinen jäännös omasta työpisteestä. Työsuhteen päätyttyä hän aikoo pitää 20-vuotishääpäivänsä kunniaksi kesäjuhlat. Ja ilmoittautua TE-toimistoon. Ja olla yhteydessä verkostoihinsa, löytyisikö töitä.

Kun Paajanen tammikuussa ilmoitti Facebookissa lähtevänsä Ylestä, hän sai monia ehdotuksia yhteistyöstä. Hänelle itselleen sopivat kaikki mielekkäiltä tuntuvat journalistiset tehtävät ja juontotehtävät.

Onko jotain, mitä jätät kaipaamaan Ylestä?

"Resursseja tiedonhankintaan. Hyvää tiimityötä, jota televisiolähetysten tekemisessä todellakin tarvitaan. Koulutusmahdollisuuksia... siis nimenomaan mahdollisuuksia", Paajanen sanoo.

"Koulutuksiin ei viime vuosina pystynyt työarjesta juuri irtoamaan."

KUVA: LAURA VESA

Salla Paajasen työt Ylessä päättyvät irtisanomisajan jälkeen heinäkuussa. Nyt hän on työkierrossa Yle Perjantaissa. "Olen osallistunut lähetyksen valmisteluihin, ideointiin, vierashankintaan ja käsikirjoittamiseen. Tällaista journalistin tekemistä olen todella kaivannut!"

Valokuvaus vai verkkotoimittaminen? Kun Janne-Pekka Mannisen piti päättää, hän valvoi silmät selällään.

Janne-Pekka Manninen, 46, oli kesällä 2021 ollut *Kalevan* verkkotoimittajan työstä palkattomalla vapaalla kohta kaksi vuotta. Nyt hänen oli päätettävä, palatako työhönsä vai lähteä lehdestä kokonaan. Vapaansa aikana hän oli kokeillut siipiään freelancevalokuvaajana.

”Päätös oli vaikea. Mietin öisin silmät selällään ja karvas vesi suussa, kuinka tässä käy”, Manninen sanoo.

Koronapandemian ensimmäinen shokkivaihe oli jo takana, ja Manninen oli nähnyt, että freelancetyö voi sujua pandemiasta huolimatta. Hän oli saanut muutamia säännöllisiä asiakkaita. Keväällä 2020 hän oli saanut taiteelliseen työskentelyyn Suomen Kulttuurirahaston maakunta-apurahan, joka vahvisti uskoa itseensä ja identiteettiä työn taiteellisella puolella.

Silti työsuhteesta lähteminen pelotti.

”Nuorempana ratkaisu olisi ehkä ollut helpompi, koska sen jälkeen olisi vielä ehtinyt tehdä monta muuta ratkaisua. Toisaalta ajattelin, että jos nyt palaan *Kalevaan*, siinä menee helposti viisi vuotta ja taas uudet viisi vuotta. Jos aioin vaihtaa uraa, nyt oli sen aika.”

Mannisen kiinnostus valokuvaamiseen syttyi toden teolla 2010-luvun alussa hänen ollessaan Helsingin Sanomien Säätiön stipendiaattina San Franciscossa ja työskennellessään amerikkalaisessa teknologiablogissa. Siellä toimittajan piti myös kuvata, joten Manninen halusi oppia ottamaan hyviä kuvia.

Suomeen palattuaan hän opiskeli kuvaajan ammattitutkinnon Torniossa. *Kalevan* toimittajana hän teki kuvauskeikkoja sivutoinään, lehdellekin toisinaan. Hän kuvasi nykysirkusta, nykytanssia, kuvia yrityksille, omia taideprojekteja. Se oli palkitsevaa ja kiinnostavaa, mutta myös uuvuttavaa.

”Välillä meni kolmekin viikkoa ilman vapaapäivää.”

Vuonna 2019 Manninen neuvotteli esihenkilönsä kanssa vaihtoehtoja ja jäi palkattomalle vapaalle loppukesästä. Freelancerin työt käynnistyivät hyvin, kunnes pandemia iski. Manninen ehti jo suunnitella vakitöihin palaamista, kun hän sai Suomen Kulttuurirahaston yksivuotisen apurahan.

Kesällä 2021 päätös oli tehtävä. *Kaleva* oli ollut vapaiden kanssa joustava, mutta fakta oli, että lehteen palatessaan Manninen jatkaisi verkkotoimittajana kolmi-vuorotyössä.

Se tarkoitti lisää uutisia auto-onnettomuuksista, osavuositarkastuksista ja hirmumyrskyistä. Niitä hän oli kirjoittanut jo monta vuotta. Se tarkoitti lisää juttuja ja lukijakommenttien moderointia kansaa jakavista aiheista, joiden takia ruudulle tulvi ”kaikenlaista unohdumatonta”.

Aamuvuoro alkoi kuudelta, iltavuoro loppui keskiyöllä. Kuukaudessa oli kaksi työviikonloppua, joiden takia piti miettiä, tekisikö viikonloppuna jotain nyt vai kolmen viikon päästä.

Työtehtäviä ja muistettavaa oli tullut pikkuhiljaa lisää ja lisää. Työyhteisö oli kiva ja asiantunteva, mutta työssä oli paljon keskeytyksiä, ja työvuoroissa Manninen tunsikin olevansa koko ajan ”lennonjohtotilassa”. Stressi ja vuorotyö vaikuttivat nukkumiseen.

Omien aikataulujensa herrana hän oli piristyi-

KUVA: ANTTI J. LEINONEN

Yksi Janne-Pekka Mannisen huomaama ero työsuhteen ja yrittäjyyden välillä on se, "kenenä" hän työskentelee. "Ennen olin Janne-Pekka Manninen Kalevasta. Nyt olen Janne-Pekka Manninen, itse eri lailla tulilinjalla ja vastuussa."

nyt, mutta mitä tapahtuisi verkkovuoroihin palatessa? Olisiko tulilla saman tien uusi b-suunnitelma?

Kun Manninen tarttui puhelimeen soittaakseen esihenkilölleen ja irtisanoutuakseen, häntä oksetti. Miksi, hän ihmetteli – syythän olivat päivänselvät. Yrittäjänä edessä kuitenkin olisi paitsi vapaus myös riskejä ja epävarmuutta. Toisaalta *Kalevassa* oli säännöllisesti käyty yt-neuvotteluja, ja tilanteet saattoivat muuttua myös vakityössä.

Manninen soitti.

HAASTATTELUPÄIVÄNÄ MANNISEN irtisanoutumisesta on kulunut reilut puoli vuotta. Aamukymmeneen mennessä hän on herännyt, juonut kahvit, katsonut vähän olympialaisia ja kävellyt kotoa Oulun keskustasta työhuoneelleen taiteilijayhteisöön Pikisaareen. Kuten Manninen irtisanoutuessaan toivoi, ajankäyttö on nyt paljolti omissa käsissä.

Freelancerina Manninen kokee työn käsitteen muuttuneen. Siinä missä hän ennen meni tiettyä palkkaa vastaan tietyksi ajaksi tiettyyn paikkaan, nyt kalenterissa on täysiä ja tyhjempiä päiviä. Tyhjempinä päivinä hän saattaa vaikka mennä pimiöön harjoittelemaan vedostamista.

"Siitä ei kukaan maksa, mutta se kasvattaa ammattitaitoa ja voi ennen pitkää johtaa johonkin. Perspektiivini on nyt pidempi kuin 'maanantaista perjantaihin -työssä'. Nyt kaiken ei tarvitse olla nopeasti ulkona, vaan voin kehittää osaamistani ja suunnitella asioita myös puolen vuoden ja vuoden päähän."

Toisaalta palkallisia päiviä on oltava tarpeeksi. Irtisanoutumisensa jälkeen Manninen oli aluksi kauhuissaan. Nyt tunne on tasaantunut. Keikkoja on ollut ja Manninen on tullut toimeen. Tienestit tulevat enimmäkseen yritysten tuotteiden ja henkilöstön kuvauksista ja kulttuurialan dokumentti- ja promokuvista. Hän myös opettaa valokuvausta Oulun ammattikorkeakoulussa. Viestintätöissä Manninen hyödyntää myös kirjoittajan taitojaan. Kesällä Mannisella on näyttely ja hän julkaisee kirjan kuvistaan Oulun kaupunginosasta Tuirasta.

Silti Manninen ei väitä, että yrittäjänä kaikki olisi helppoa. Kun työt on tehty ja laskutettu ja kalenterista kääntyy tyhjä sivu, se todellakin kysyy hermoja.

"Sitten puhelin taas soi ja on keikka. Mutta on se erilainen tilanne kuin virka ja kuukausipalkka."

Tiina Wesslinille Tampereen yliopiston yt-neuvottelut olivat ovi, jota hän oli etsinyt

Kun Tampereen yliopiston viestintäasiantuntija **Tiina Wesslin**, 55, luki viime syyskuussa sähköpostin yliopistolla alkavista yt-neuvotteluista, hänen päässään rupesi soimaan **Veltto Virtasen** vanha punkbiisi.

"Sähköinen ääni tulee taivaalta. Sähköinen ääni taivaan sinestä."

"Se on merkki, se on merkki. Ala liikkua, liikkua, liikkua, liikkua!"

Wesslin oli jatkuvasti ahdistunut ja stressaantunut työstään, mutta ei ollut saanut riuhtaistua itseään irti siitä. Nyt tilaisuus oli käsillä.

Yliopistosta tuli Tiina Wesslinille yli kahdessakymmenessä vuodessa kuin toinen koti. "Sinne tuli joskus ajettua vaistomaisesti silloinkin, kun päämäärä oli muualla", hän sanoo. Vuodenvaihteessa Wesslin hyvästeli työhuoneensa keskustakampusella, kun viestintä muutti entisen teknillisen yliopiston tiloihin Hervantaan.

Yliopisto aikoi vähentää 215 henkilötyövuotta tukipalveluistaan, joihin kuuluu myös viestintä. Vapaaehtoiset irtisanoutumiset saattaisivat vähentää potkut saavien määrää.

Wesslin ilmoittautui vapaaehtoisesti irtisanottavaksi.

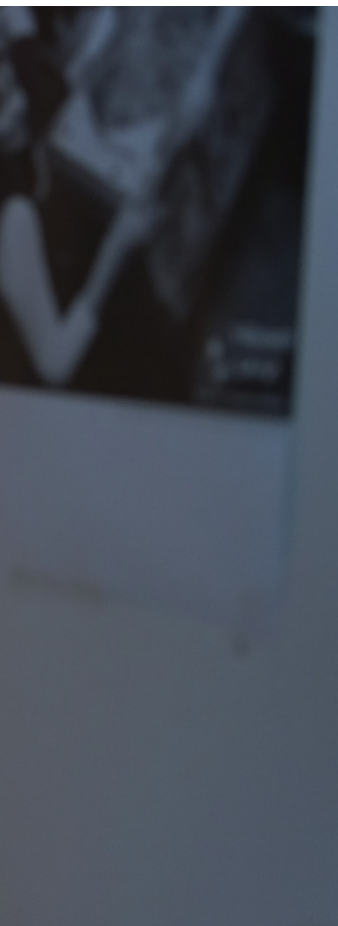
"Työarjestani oli tullut sitä, että elin vain viikonlopusta ja lomasta toiseen. Minulla oli vielä kymmenen vuotta eläkeikään. Halusin tehdä merkitykselliseltä tuntuvaa työtä", Wesslin sanoo.

Wesslinin viimeinen työpäivä yliopistolla on 8. kesäkuuta.

SUURI OSA TIINA WESSLININ työvuosista yliopistolla oli hyviä. Hän kirjoitti yliopiston lehtiin jo opiskellessaan siellä sosiologiaa ja tiedotusoppia. Yliopistoviestijänä hän tunsikin tekevänsä tärkeää työtä kertoessaan veronmaksajille, millaista tutkimusta yliopistolla tehdään ja millaista opetusta annetaan. Vaikka yliopiston johto ei siitä aina pitänyt, viestintä sai kertoa myös asioista, joista akateeminen yhteisö kävi kriittistä keskustelua.

Työkaverit olivat kivoja, työsuhte-edut hyvät. Kun Wesslinin poika oli vielä pieni ja perhearki yksinhuoltajana raskasta, hän ajatteli aamuisin töihin ajaessaan: "Onneksi on hyvä työpaikka".

Viime vuosina yliopisto ja työ muuttuivat. Muutosten taustalla ovat yliopistojen uusi rahoitusmalli ja Tam-

KUVA: LAURA VESA

pereen yliopiston ja Tampereen teknillisen yliopiston yhdistyminen uudeksi, säätiömuotoiseksi Tampereen yliopistoksi vuonna 2019. Uusi yliopisto muodostaa korkeakouluyhteisön Tampereen ammattikorkeakoulun kanssa. Säätiöyliopiston paine hankkia yksityistä rahoitusta on kova. Uusi korkeakouluyhteisö tarkoitti paljon muutoksia yliopiston organisaatioon ja toimintaan.

Vaikka yliopistolla tapahtui yhä enemmän uutta, Wesslinistä tuntui, että yliopiston johto halusi kertoa siitä yhä vähemmän. Viestintää tehtiin mieluiten vaikutusvaltaisista vieraista, palkinnoista ja sijoituksista kansainvälisissä rankingeissa. Niitä säestivät näyttävät mainoskampanjat ratikoiden kyljissä ja talouslehdissä. Keväällä 2020 ”brändäys ja pohinä” sai niin paljon kritiikkiä sekä ulkoa että yliopiston sisältä, että yliopiston viestintä- ja brändijohtaja sai lähteä.

”Kaiken sen brändäyksen keskellä minusta alkoi tuntua, etten enää kehtaa sanoa olevani yliopiston viestinnässä töissä. Kun työstä katoavat itsenäisyys ja vaikutusmahdollisuudet, alkavat myös työhyvinvointi ja työmotivaatio kadota”, Wesslin sanoo.

Wesslinistä yliopisto keskittyy edelleen omaan hienouteensa ja unohtaa kysyä, mikä viestinnän yleisöä kiinnostaa.

VIIME VUOSINA MYÖS käytännön työarki alkoi tuntua Wesslinistä raskaalta. Osaksi työviikkoa tuli päivystyspäivä, jonka aikana viestijän piti pyrkiä vastaamaan kaikkiin viestintään tuleviin kyselyihin. Kun organisaatio oli jatkuvassa muutoksessa, yhden vastuuhenkilön selvittämiseen saattoi kulua tunteja.

Wesslin kärsii kroonisista päänsäryistä, joita stressi ja

tauoton tietokonetyö pahentavat. Päivystyspäivinä pää tuntui räjähtävän. Myös muut työpäivät täyttyivät nopeista toimeksiannoista kaikkialta yliopiston sisältä.

Nyt meneillään olevana irtisanomisaikana Wesslinin työnkuva on ollut helpompia.

Ennen yt-neuvotteluja Wesslin oli etsinyt pakotietä työstään vuorotteluvapaalta ja opintovapaalta, jonka aikana hän suoritti yrittäjätutkinnon. Joulukuussa hänet irtisanottiin lyhyessä ”muutospalaverissa”. Siihen ei sisällynyt kiitosta yli kahdestakymmenestä työvuodesta, ei edes kahvikuppia.

Työsuhteen päätyttyä Wesslin aikoo pitää lomaa ja tehdä tulevaisuudensuunnitelmia.

Yksi vaihtoehto on kokeilla siipiään freelancetoimittajana. Ennen yliopistouraansa Wesslin työskenteli muun muassa *Aamulehdessä*, ja myös yliopistossa työn painopiste oli kirjoittamisessa. Yksi mahdollinen erikoisala freelancerina voisi olla puutarhanhoito. Tietämystä Wesslinillä on myös musiikista, jota hän harrastaa Punk Lurex -bändin basistina ja laulajana.

Jos työllistyminen media-alalle ei onnistu, Wesslin voisi harkita kouluttautuvansa esimerkiksi sosiaali- ja terveysalalle. Uudessa työssä tärkeintä ei ole ala, vaan mielekkyys. Myös eläinsuojelutyö ja vapaaehtoistyö esimerkiksi vanhusten, vammaisten tai erityislasten parissa kiinnostaa.

Wesslin on vihreiden kunnanvaltuutettu kotipaikkakunnallaan Lempäälässä. Maaliskuussa hän aloitti aluevaltuutettuna Pirkanmaalla. Tekemistä on paljon, tietoa toimeentulosta ei vielä. Wessliniä se ei pelota.

”Vaikka olen jo tämän ikäinen, tuntuu siltä, että kaikki portit ovat avoimina.” ●

! HARKITSETKO TYÖSUHTEEN JÄTTÄMISTÄ? – TYÖELÄMÄVALMENTAJAN 5 VINKKIÄ

1. Määrittele, mitä ratkaisultasi toivot.

Epätyydyttävästäkään työsuhteesta lähteminen ei ratkaise kaikkia ongelmiasi, mutta parhaimmillaan se ratkaisee tärkeimmän. Mieti, mitä ratkaisullasi tavoittelet. Työajan vähentämistä? Päättösvaltaa omaan aikatauluihisi? Uutta ammatillista roolia? Vapautta kehittyä haluamaasi suuntaan?

2. Varaa suunnan löytymiseen aikaa.

Ammatillisen irtioton odotetaan usein parantavan elämää välittömästi. Todellisuudessa esimerkiksi oman yritystoiminnan käyntiin saaminen saatkaa kestää kuukausia ja vakauttaminen vuosia.

Jos mahdollista, kerää ennen lähtöäsi ”taloudellista puskuria” muutaman kuukauden toimeentulon verran. Jos irtisanoudut itse, karenssiaika ennen työttömyysturvan alkamista on pidempi kuin irtisanottuna.

3. Aloita muutos jo työsuhteessa.

Jos mahdollista, valmistaudu uuteen suuntaasi ja kokeile sitä pienin askelin jo työsuhteessa. Jos esimerkiksi kokeilet uutta työtä sivutoimena, perustat sitä varten toiminimen ja hankit kirjanpitäjän, sinun ei tarvitse myöhemmin aloittaa niistä. Jos aiot uudelle alalle, selvitä sen toimintatapoja ja ansiotasoa.

4. Keskity siihen, missä olet hyvä.

Jos aloitat yrittäjänä, hanki apua asioihin, jotka joku muu tekee paremmin ja nopeammin. Vaikka esimerkiksi kirjanpidon voi jokainen oppia, ammattilainen hoitaa sen nopeammin ja varmemmin. Sillä aikaa sinä voit kehittää osaamistasi ja ansaita sillä, missä olet itse hyvä.

5. Yhdistä intohimoon realismia.

Merkityksellisellä työllä tarkoitetaan yleensä työtä,

jonka sen tekijä kokee tärkeäksi itselleen ja muille.

Joskus intohimotyön ohelle kuitenkin tarvitaan töitä, joiden merkitys on se, että ne tuovat perustoimeentulon. Niiden turvin voit toteuttaa unelmiasi. Tiedosta sama ajankäytössä. Työsuhteesta lähtiessäsi et varmasti halua mukaasi byrokratiaa, joustamattomia työaikoja tai uuvuttavia tehoisuusvaatimuksia. Silti yrityksissä ja organisaatioissa on toimiviakin käytäntöjä. Selkeät dead linet toimivat myös omaehtoisessa tekemisessä. Niiden turvin sinulle jää myös oikeaa vapaa-aikaa.

Vinkit antoi Aurora Airaskorpi. Hän on ratkaisukeskeinen työelämävalmentaja, kirjailija ja viestinnän asiantuntija. Airaskorpi jätti työnsä viestintätoimiston luovana johtajana ja on nyt itsensätyöllistäjä. Hän on kirjoittanut kirjat Vapauden tavoittelijat – Miksi haluamme irti palkkatyöstä? ja Riittävän hyvä – selviytymisopas työelämään (S & S, 2021 ja 2020).

Nina Erho

Keskustelut päätoimittajan kanssa, pyyntö irtisanoutua oma-aloitteisesti, yhteistyön lopettaminen. Journalisti selvitti, miten seksuaalista häirintää käsiteltiin kolmessa toimituksessa.

Heini Kilpamäki, teksti • Maiju Hukkanen, kuvitus

Ahdistelutapausta selvitettiin vuosien kuluttua

Facebookin Messengeriin tuli viesti. **Maaria Drake** huomasi, että lähettäjä oli vanha tuttu, entisen työpaikan luottamushenkilö.

Viestissä luki: "Tuntuu kauhean kurjalta omastakin puolesta, että miten myö vanhat körmyt ei ole tajuttu tilannetta ja että olisit voinut puhua asiasta jollekulle."

Drake oli jakanut Facebookissa *Journalistin* syyskuussa ilmestyneen, ahdistelua käsitelleen jutun, ja kertonut tulleen ahdisteluksi entisessä työpaikassaan. Asiasta oli jo vuosia, mutta luottamushenkilö halusi ottaa yhteyttä.

Kun Maaria Drake oli 25-vuotias, hän työskenteli määräaikaisena toimittajana *Etelä-Saimaassa*.

Vanhempi vakituisessa työsuhteessa ollut mies oli pyytämättä hieronut Draken hartioita ja etsiytynyt hänen seuraansa puhumaan asiattomuuksia. Drake ei uskaltanut viedä asiaa eteenpäin, sillä pelkäsi, ettei hänellä otettaisi todesta ja että kertominen vaikuttaisi hänen asemaansa työpaikalla, ehkä veisi työt. Tekijä oli työpaikalla pidetty seuramies, Drake pelkkä määräaikainen.

DRAKEN FACEBOOK-PÄIVITYKSEN JÄLKEEN häneen otti yhteyttä myös *Etelä-Saimaan* nykyinen

päätoimittaja. Silloinen päätoimittaja ei enää työskentele lehdessä.

Draken kohtaamaa seksuaalista ahdistelua alettiin selvittää ja hoitaa takautuvasti.

"Päätoimittaja sanoi, että ilman muuta kyseessä oli sopimaton käytös ja että asiaan olisi puututtu heti, jos olisin tuonut sen ilmi. Enkä epäile yhtään, etteikö olisi puututtu. Asian hoitamisesta jälkikäteen jäi tunne, että minua kuullaan ja uskotaan."

Drake kertoo, että keskusteluista niin luottamushenkilön kuin päätoimittajan kanssa jäi hyvä olo. Oli tärkeää nähdä, että asioihin halutaan puuttua entistä herkemmin.

Drake koki tärkeäksi, että kumpikin halusi tietää, mikä olisi aikanaan tehnyt kertomisen helpommaksi. Näitä keinoja olisi hyvä ottaa käyttöön, etteivät tapaukset toistuisi.

"Olin myös ylpeä siitä, että sain suuni auki, vaikkakin useita vuosia tapahtuneen jälkeen."

Itse tekijää ei koskaan puhuteltu asiasta, sillä hän ei ole enää lehden palveluksessa. Maaria Drake ei myöskään prosessin aikana vaatinut, että ahdistelijaa otettaisiin yhteyttä.

NYKYINEN PÄÄTOIMITTAJA Eeva Sederholm vahvistaa Draken kertoman *Journalistille*. Drake tai ahdistelija eivät ole enää aikoihin olleet lehdessä töissä, joten tapauksesta ei käynnistetty virallista selvitystä.

"Keskustelimme toimittajan kanssa muun

muassa siitä, millä tavalla organisaatio ja työyhteisö olisivat aikanaan voineet edesauttaa sitä, että hän olisi kertonut kokemuksistaan pomolle, luottamushenkilölle tai jollekin kollegalle. Olen tämän jälkeen puhunut porukalle yleisten häirinnän vastaisten ohjeiden lisäksi siitä, että olennaista on turvallinen työyhteisö, jossa vaikeistakin asioista pystyy keskustelemaan", hän sanoo.

Pomoilla on iso vastuu, mutta kaikki voimme pitää huolta toisistamme, Sederholm toteaa.

"Jos joku näkee asioita, jotka näyttävät toisen rajojen rikkomiselta, on ihan ok kysyä, miten kollega koki tilanteen. Ihmisiä voi siten ohjata oikeiden tahojen pakeille, jotta asiat saadaan ratkottua. Aina löytyy joku, jolle uskaltaa puhua, vaikka sitten henkilöstöhallinnosta, jos ei omasta organisaatiosta."

ERÄS ASIA ON JÄÄNYT ihmetyttämään Maaria Drakea. Entisessä työpaikassa arvattiin hyvin nopeasti, kenestä oli kyse.

"Jäin miettimään, että jos henkilö tunnistetaan näin helposti, niin miksei käytökseen ole puututtu aiemmin? Koska kyllähän tämän miehen on pitänyt käyttäytyä jollakin tavalla sopimattomasti, kun hänet näin herkästi tunnistetaan."

Hän pitää outona, ettei miehen käytökseen puututtu niiden vuosien aikana, jolloin teki-ä työskenteli toimituksessa. Oman asiansa jälkihoitoon hän on tyytyväinen.

Potkut tai lähtö

STT:ssä tuli 2000-luvun alkuvuosina ilmi useita seksuaalisen häirinnän tapauksia. Tekijä oli uutistoimiston vakituinen työntekijä.

Vuosina 1999–2004 STT:n päätoimittajana toiminut **Mikael Pentikäinen** muistaa tapaukset.

”Ne tulivat muistaakseni tietooni, kun häirinnän kohteet olivat keskustelleet asiasta silloisen pääluottamushenkilön kanssa. Hän otti minuun yhteyttä ja asiaa selviteltiin. Otin tekijän puhutteluun ja annoin varoituksen sekä kaksi vaihtoehtoa: joko irtisanominen tai lähtö tietyn lyhyen ajan kuluessa. Hän lähti määräajan kuluessa. Asiaan puu-

tuttiin heti, kun se tuli tietoon.”

Pentikäisen mielestä prosessi eteni suoraviivaisesti ja asiallisesti.

”Tekisin sen nyt suunnilleen samalla tavalla. Asia otettiin heti vakavasti, kun se tuli tietoon ja tapahtunut selvitettiin. Koen, että oli oikein antaa mahdollisuus lähteä.”

Useat eri lähteet kertovat *Journalistille*, että häirintä kesti pitkään ja kohteita oli useita.

Onko työelämä muuttunut sensitiivisemmäksi ja osataanko työpaikoilla hoitaa tapauksia paremmin kuin parikymmentä vuotta sitten?

”Kyllä se on muuttunut. Tapauksia on nyt enemmän julkisuudessa käsitelty. Uskon, että ennen vanhaan moni on vaiennut asiasta”, Pentikäinen sanoo.

”Olen kuullut myös tapauksista, jotka ovat olleet ennen omaa päätoimittaja-aikaa, mutta niihin ei puututtu. Yhdessä omistajan edustaja oli käyttäytynyt epäasiallisesti lehden valokuvaajaa kohtaan”, hän kertoo.

”Veikkaan, että tapauksia on ollut paljon enemmän, mutta kynnys kertoa näistä on ollut korkea.”

Esimiesliiton vuonna 2016 tekemän kirjausten mukaan seksuaalisen häirinnän perusteella irtisanominen edellyttää asiallista ja painavaa syytä ja lisäksi sitä, että työntekijää on varoitettu ja työnantaja on myös arvioinut mahdollisuutensa tarjota työntekijälle muuta työtä.

Hesarissa selvitetiin oman talon työntekijän ja ulkopuolisen välisiä tapauksia

Myös Helsingin Sanomissa on tullut ilmi tapauksia, joissa työntekijän on koettu ahdistelleen tai häirinneen seksuaalisesti.

HS:n päätoimittaja Antero Mukka kertoo hoitaneensa toimituksessa 2010-luvun jälkeen kahta tapausta, jotka liittyvät epäiltyyn seksuaaliseen häirintään tai ahdisteluun.

Kumpikaan tapauksista ei ollut kahden Helsingin Sanomissa työskennelleen henkilön välinen, vaan vähintään toinen osapuolista on ollut talon ulkopuolinen, kuten yhteistyökumppanin edustaja.

”Toinen osapuoli on ollut omien sanojensa mukaan vilpittömin mielin liikkeellä.”

Antero Mukka, Helsingin Sanomien päätoimittaja

Mukka on seurauksista vaitonainen, mutta sanoo, ettei hänen tiedossaan ole, että Helsingin Sanomien toimituksesta olisi irtisanottu tai hyllytetty ketään seksuaalisen häirinnän vuoksi.

Mukka sanoo, että mikäli häirintää on esiintynyt yhteistyökumppanin edustajan taholta, HS voi tietyksi ajaksi lopettaa yhteistyön.

”Nämä tapaukset osoittivat asian vaikeuden, sillä tulkintamahdollisuudet ovat hyvin moninaiset. Näissä täytyy painottaa niin sanotun altavastajan eli häirityksi itsensä kokeneen näkökulmaa.”

”Tilannetta voi vaikeuttaa se, että toinen osapuoli on ollut omien sanojensa mukaan vilpittömin mielin liikkeellä, mutta lukenut tilannetta väärin.”

Lisäksi Mukalla on tiedossa yksittäisiä tapauksia, joissa Hesarin työntekijän esihenkilö on puuttunut tämän puheisiin työpaikalla. Puheet oli koettu epäasiallisiksi työkavereita kohtaan.

Muuten Mukka puhuu ilmiöstä yleisellä tasolla. Hän nimeää mahdollisiksi vaaranpaikoiksi juhlat, joissa ihmisten arvio omasta viehätysvoimastaan ja tilanteenlukutaito saattavat harhautua tunnelman vapautumisen ja alkoholinkäytön seurauksena.

”Ei ole suoraan tapauksia tullut vastaan,

mutta tämä on elettyä elämää. Monet meistä varmaan tunnistavat työpaikan riskitekijät.”

Vapaa-ajan ja työn rajapinta on haastava, sillä mitä enemmän yksityiselämän puolelle mennään, sitä vähemmän työnantaja voi työntekijänsä toimintaan puuttua.

Journalistin syksyllä julkaiseman selvityksen mukaan määräaikaiset työntekijät ovat häirintätilanteissa heikossa asemassa. He eivät esimerkiksi uskalla kertoa kokemastaan häirinnästä lähiesihenkilölleen, sillä pelkäävät, että vakituinen työntekijä sabotoi määräaikaisen uraa.

Kyseessä ei ole tuolloin pelkästään kahden aikuisen välinen suhde, vaan suhde, johon liittyy valta-asetelma.

Mukka ymmärtää dynamiikan vaikeuden ja että se ylläpitää hiljaisuutta.

”Mutta jos olisi havaittavissa toistuvaa käytöstä, jossa vakituinen työntekijä jatkuvasti hakeutuu suhteisiin määräaikaisten kanssa, lankeaisi lähiesihenkilölle varoittamisvelvoite, eli hänen tulisi kertoa tällaista esiintyneen aiemmin. Toisten parisuhteen alueelle ei kuitenkaan voisi mennä.”

Sanoman eettiseen ohjeistoon on kirjattu, ettei työpaikalla suvaita minkäänlaista häirintää. Häirintätilanteista tulee olla yhteydessä lähiesihenkilöön. Nollatoleranssi ohjeistaa, että tilanteisiin on velvollisuus puuttua välittömästi. Ilmoittamiskynnyksen tulisi olla mahdollisimman matala.

”Mikäli on julkista keskustelua, kuten ammattilehdessä julkaistuja juttuja, ja löytyy viitteitä omaan taloon, olemme tarkkana siitä, voisiko kyseessä olla meidän talomme. Silloin ne tapaukset tulee tuoda julki, jotta pystymme ne yhdessä käsittelemään”, Mukka sanoo.

”Haluaisin uskoa, että meidän talossamme on sen verran luottamusta oikeudenmukaisuuden toteutumiseen, ettei sen pitäisi olla esteenä. Totta kai teemme kaikkemme sen eteen, että kynnys olisi niin matalalla, että asia tuodaan julki.”

Journalistin tiedossa on Hesarista muitakin epäiltyjä ahdistelutapauksia, jotka eivät vastaa kumpaakaan Mukan kuvaamaa tapausta. Niissä häirintää kokeneet eivät ole uskaltaneet tuoda tapauksia esihenkilöiden tietoon. ●

Mistä työnantaja voi puhua?

Kun esihenkilöiltä kysytään seksuaalisen häirinnän tapauksista, he tyypillisesti kommentoivat vähän tai eivät ollenkaan. Mistä on kyse?

”Kun puhutaan julkisuudessa työpaikkaa koskevasta negatiivisesta asiasta, kyse voi olla työnantajalle ja sen työntekijöille haitallisesta asiasta. Työsuhteessa noudatetaan lojaliteettivoitetta, jonka mukaan työntekijän on otettava työnantajan etu huomioon ja vastaavasti työnantajan on otettava työntekijän”, Journalistiliiton juristi **Tuomas Aalto** sanoo.

Jos työpaikalla tapahtunutta epäasiallista käytöstä käsitellään julkisuudessa, tästä voi aiheuttaa yritykselle tai sen yksittäisille työntekijöille ainakin mainehaittaa.

”Sen vuoksi lähtökohta on, ettei työnantaja tai työntekijä käsittele työpaikan asioita julkisesti. Luonnollisesti myös tapauskohtaiset erot

ja kulloinen konteksti vaikuttavat suuresti siihen, milloin työpaikan asioita voidaan käsitellä julkisesti ja siihen, mitä voidaan sanoa ja mitä ei. Joissain tilanteissa julkinen käsittely voi olla täysin perusteltua”, Aalto sanoo.

Sekä uhrin että tekijän tietojen salaamiseen liittyvät juridisesti samat asiat. On otettava huomioon kummankin osapuolen käsitys asiasta, heidän näkemyksensä asian käsittelystä julkisuudessa ja asianosaisten sekä näiden läheisten yksityiselämän ja kunnian suoja.

Mikäli tekijä on työsuhteessa, tekijän etu tulee huomioida. Työnantajan lojaliteettivoitteen perusteella tulee välttää tekijälle aiheutuvaa haittaa.

Seksuaalisen häirinnän käsittelyä julkisuudessa vaikeuttavat samat asiat. Rajavetoa käydään esimerkiksi siitä, milloin kyseessä voi olla yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen. Tähän vaikuttavat paitsi julkaistut tiedot myös tekijän asema ja tapauksen vakavuus, Aalto sanoo.

”Uhrilla on toki oikeus puhua totta tapahtuneesta, eikä asian selvittämättä jääminen ole este tälle”, Aalto sanoo. ●

Heini Kilpamäki

Joutsan Seutu

PÄÄTOIMITTAJA-TOIMITUSJOHTAJA

Pitkäaikaisen päätoimittaja-toimitusjohtajan siirryttyä uusien haasteiden pariin Joutsan Seutu Oy hakee päätoimittaja-toimitusjohtajaa paikallislehti Joutsan Seudulle, joka on Joutsan, Leivonmäen ja Luhangan paikallislehti. Lehti ilmestyy kerran viikossa keskiviikkoisin, verkossa julkaisemme uutisia päivittäin. Olemme Uutismedian liiton jäsen.

Johdettavaksi saat vakavaraisen ja kannattavan paikallislehtiyhtiön sekä laajaa arvostusta ja hyvän tilaajapöytälevikkialueella omaavan paikallislehden. Alueen erityispiirteitä on vankka vapaa-ajanasutus, joka näkyy pääkaupunkiseudulle suuntautuvana levikkinä.

Valittavalta odotamme, että hän kykenee kehittämään printissä ja verkossa niin journalismia kuin mediamyymä.

Käytössä olevia ohjelmistoja ja palveluita: Aprofit, Cprofit, Fivaldi, InDesign, PhotoShop, WordPress, ePaper Finlandin sovellus ja näköislehti.

Jätä hakemus, CV ja haluamasi työnäytteet sähköpostitse 14.4.2022 klo 16.00 mennessä sähköpostitse ao. osoitteeseen. Haastattelut saatetaan aloittaa heti. Aikaisemmat hakemukset huomioidaan.

Lisätiedot ja tiedustelut:
Heikki Kuurne
Hallituksen puheenjohtaja
0400 468 770
heikki.kuurne@gmail.com

Kommuntorget är en unik svensk nyhetstjänst. Vår ambition är att vara den ledande kanalen för kommunala nyheter på svenska i Finland. Kommuntorget är en aktiv nyhetsleverantör på nätet, i sociala medier och nyhetsbrev, på papper och i podcasts.

Vår nuvarande chefredaktör går vidare i arbetslivet och vi söker därför en energisk, kreativ och samhällsintresserad

CHEFREDAKTÖR

Du är en driven journalist med bred erfarenhet av kommunala och politiska frågor. Du har ett övergripande innehållsansvar på en nyhets- eller samhällsredaktion eller motsvarande och du är van att arbeta självständigt.

Du är duktig på sociala medier, har en stark svenska och goda kunskaper i finska. Uppdraget förutsätter god samarbets- och planeringsförmåga.

Som chefredaktör brinner du för utvecklingen av Kommuntorget och du tar också själv aktivt del i nyhetsarbetet som skribent och fotograf. Tillsammans med Kunta.tv producerar du podcasten Torgpodden.

Vi hoppas att du kan tillträda under våren. Uppdraget som chefredaktör är en tillsvidare anställning. Din ansökan med CV och löneanspråk skickas till markku.vento@kuntalehti.fi.

Vi vill ha din ansökan **senast 21.3** klockan 16.00. För upplysningar om tjänsten kontakta Markku Vento (markku.vento@kuntalehti.fi, tfn +358504680044) eller Dan Lolax (dan.lolax@kommuntorget.fi, tfn +358505892592).

Kommuntorget produceras av KL-Kustannus Oy, som hör till Kommunförbundets koncern.

JOURNALISTI - NÄIN VOIT AUTTAA KOLLEGOJA UKRAINASSA!

Journalistiliittojen yhteinen Ukraine Safety Fund hankkii journalisteille varusteita ja auttaa evakuoinneissa.

Voit tehdä lahjoituksen näillä maksutiedoilla.

Pankki: BNP_Paribas_Fortis
BIC: GEBABEBB
Tilinumero: BE64 2100 7857 0052 EUR
Maa: - BE - Belgia
Tilin haltija: AISBL FEDERATION INTERNATIONALE DES
Tilin nimi: IFJ SAFETY FUND ACCOUNT
Maksuun viitteeksi "Ukraine"

Toimittajat kaipaavat tukea ja koulutusta ilmastoaiheiden käsittelyyn. Moni kokee talouskasvun ja ilmastotoimien ristiriidan hankalana, kertoo tuore kysely.

Aino Huotari ja Sandra Järvenpää, teksti ● Ville Maali, kuvat

Toimittajat kokevat tarvitsevan uudenlaista ajattelua ja monenlaista apua ilmastojournalismin tekemiseen, kertoo suomalaisille journalisteille lokakuussa tehty kysely.

Kyselyyn vastasi yhteensä 145 journalistia, joista 59 prosenttia työskentelee toimituksissa, loput freelancereina.

Noin puolet vastanneista kertoi tarvitsevana jonkinlaista koulutusta itselleen tai toivoi sitä alalle, kollegoille tai toimituksille. Koulutusta kaivattiin muun muassa ilmastokriisin mittakaavan hahmottamiseen, tiedonhakuun, luonnontieteellisen terminologian käyttöön, tieteellisen tiedon ymmärtämiseen, haastateltavien löytämiseen, kysymysten keksimiseen sekä paikallisten konfliktien käsittelyyn.

Osa kysymyksistä oli suunnattu vain toimituksissa työskenteleville. Lähes 70 prosenttia heistä oli sitä mieltä, että ilmastonmuutosta pitäisi käsitellä toimituksen kaikilla osastoilla. Puolet oli sitä mieltä, että ilmastonmuutosta käsitellään oman toimituksen

eri osastoilla, mutta ei riittävästi.

Moni kyselyyn vastanneista journalisteista toivoi koulutusta esihenkilöilleen, koska he vaikuttavat merkittävästi ilmastojournalismin sisältöön ja määrään.

”Koulutusta voisi järjestää erityisesti tuottajille ja toimituspäälliköille, jotka ovat vastuussa siitä, mitä juttuja ylipäätään pääsee läpi. Juuri heidät pitäisi saada ymmärtämään, että ilmastonmuutos ei ole juttuaihe vaan näkökulma, joka sisältyy lähes jokaiseen juttuun tavalla tai toisella”, yksi vastaaja kirjoitti.

”Tekisin mielelläni vielä enemmän ilmastoihmisia juttuja. Tähän kaipaisin tukea ennen kaikkea esihenkilöiltä, sillä heidän näkemyksensä vaikuttavat kuitenkin ratkaisevasti siihen, mitkä jutut jäävät kirjoittamatta ja mihin aiheisiin tartutaan”, toinen vastaaja kertoi.

KYSELYYN VASTASI 20 esihenkilöä – päätoimittajia, uutispäälliköitä ja toimituspäälliköitä. Puolet heistä ei kokenut tarvitsevana koulutusta ilmastonmuutokseen liittyvissä kysymyksissä.

Loput vastasivat tarvitsevana koulutusta tai pohtivat sen ehkä olevan hyödyllistä. Eräs toimituspäällikkö totesi, että tiedon tarve on suuri, mutta ei osannut edes sanoa, mitä tarvitsee. Puolet esihenkilöistä oli sitä mieltä, että ilmastoa käsitellään omassa julkaisussa tarpeeksi.

Ilmastokysymyksiin perehtynyt toimittaja, *Long Playn* ympäristömuutoksen erikoistoimituksen vetäjä **Hanna Nikkanen** tunnistaa esihenkilöiden ja työtekijöiden koulutuseroihin liittyvän pulman.

Hän on huomannut, että joskus esihenkilöt toivovat toimittajien kouluttautuvan ilmastokysymyksissä, mutta eivät itse ajattele tarvitsevana koulutusta.

”Onko toimittajien koulutuksesta lopulta hyötyä, jos he törmäävät tuottajaan tai uutispäällikköön, joka on itse jättänyt kouluttautumatta? Aiheesta on kuitenkin vaikea toimituksessa puhua, koska asetelma on hierarkkinen”, Nikkanen sanoo.

Tärkeän aiheen parissa työskentely helpotti useiden vastaajien ilmastokriisiin liittyvää huolta. Moni vastaaja

koki silti ilmastoaiheen käsittelyn raskaaksi. Taustalla ovat esimerkiksi henkilökohtaiset ilmastohuolet tai paikallistason ristiriidat, kuten lihan tuotantoon ja sen kulutukseen liittyvät aiheet.

Vastaajat toivoivatkin apua ilmastokriisin paikallisten vaikutusten hahmottamiseen. Eräs vastaaja ehdotti, että koulutusta voisi järjestää paikallinen lehtiseura.

Paikallisuus näkyi myös kuvitukseen liittyvissä vastauksissa. Journalisteilla on esimerkiksi pyrkimyksenä kuvittaa juttu ”suomalaisille läheisillä aiheilla tai paikoilla, jotta aihe tuntuu läheiseltä lukijalle”.

Helsingin yliopiston median ja viestinnän professorin **Risto Kuneliuksen** mukaan journalistien olisikin tärkeää miettiä, miten ilmastomuutokseen sopeutuminen näkyy omalla alueella nyt tai vaikka viiden vuoden päästä. Millaisia arkisia vastakkainasetteluja, jännitteitä ja muutoksia on tulossa ja mitä niistä seuraa?

”Pitäisi hyväksyä ja nähdä myös mahdollisuutena se, että asiat muuttuvat. Siitä seuraa paljon kiinnostavia juttuaiheita ja uutisia, jotka vain lisäävät journalismin relevanssia.”

Kunelius on tutkinut yli kymmenen vuotta ilmaston käsittelyä journalismissa. Parhailaan vireillä on tutkimusta ilmaston käsitte-lystä paikallisjournalismissa.

ILMASTOKYSYMYSTEN KÄSITTELYSSÄ hankalaksi aihealueeksi koetaan erityisesti talous. Kyselyssä ei erikseen kysytty siitä, mutta monet vastaajat nostivat avovastauksissaan esiin juuri talouden vallan journalismissa.

Talouskasvu ja kulutuksen lisääntyminen ovat usein ristiriidassa ilmastokriisin vaatimien toimien kanssa. Silti talouskasvua harvoin kyseenalaistetaan jutuissa.

Tätä toimittajat pitivät ongelmallisena.

”Näkisin mielelläni lisää journalismia, jossa valtaa pitävät tahot ja yritykset haastetaan ja kiritetään toimimaan myös kritiikin kautta. Talouskasvua ei enää saisi pitää kaiken perustana olevana normaalina, jonka läpi asioita katsotaan, ja journalismin tulisi murtautua nykyistä systeemiä ylläpitävästä muotistaan kohti uudistavaa ja herättävää”, yksi vastaajista kirjoitti.

”Suhtaudun entistä kriittisemmin siihen, että talouskasvu esitetään journalismissa aina lähtökohtaisesti positiivisena asiana. Tätä on kuitenkin vaikea omassa työssään muuttaa, varsinkin niin sanottuna rivitoimittajana: omat jutut eivät muuta kokonaisuutta”, toinen vastaaja kertoi.

Hanna Nikkanen mielestä talouskasvu on näkökulma, jonka journalismi hyvin automaattisesti valitsee. Hän toivoisikin, että juuri nyt kirjoitettaisiin esimerkiksi pandemian purkautumisen aiheuttamasta päästöpiikistä, jota aiemmin kovasti ennustettiin. Nyt se olisi ajankohtaista, mutta juttuja ei näy.

”Kun on olemassa nousun lupa, niin

aika vahva käytäntö on, että venettä juuri sillä hetkellä ei keikuteta”, Nikkanen sanoo.

KOKO YHTEISKUNTA ON KIINNI ajatuksessa jatkuvan talouskasvun tarpeellisuudesta, sanoo Helsingin yliopiston tutkijatohtori **Timo Harjuniemi**. Siksi myös journalistien on vaikea kyseenalaistaa sitä.

Harjuniemi tutki väitöskirjassaan journalismin tapaa käyttää talouskuri-sanaa 2010-luvun eurokriisin yhteydessä. Harjuniemen mukaan median puhetapa oikeutti silloin tehdyn poliittiset päätökset. Ei kysytty, pitääkö leikata, vaan kuinka paljon pitää leikata.

Onko myös ilmastoa käsittelevässä journalismissa vallalla puhetapa tai näkökulma, joka ottaa poliittiset toimet annettuina?

Harjuniemi arvioi, että journalismia hallitseva kehys tulee valtavirtataloustieteen sisältä. Siinä ilmastomuutokseen vastataan markkinaehtoisesti. Kulutusta ohjataan vähähiilisempään suuntaan esimerkiksi päästökaupalla. Hyväksytyt keinot hillit ilmastomuutosta näyttävät siis löytyvän vallitsevan talousjärjestelmän sisältä.

Kyselyn vastaajien enemmistö oli sitä mieltä, että journalismin tulisi haastaa yhteiskunnan eri tahoja kohti tieteellisesti perusteltuja, nopeita ilmastotoimia. Kuitenkin melkein puolet oli sitä mieltä, että journalismi ei siinä onnistu.

MITEN JOURNALISTIT VOISIVAT sitten haastaa talouden valtaa? Harjuniemen mielestä oleellisempaa on se, ajattelemmeko talouden olevan asia, johon voimme vaikuttaa, vai jotain, mihin poliitikkojen ei pitäisi suunnitelmallisesti juuri puuttua.

”Ehkä kiinnostava kysymys ilmastokriisin ratkaisussa on se, minkälaisia työkaluja meillä on valjastaa talous ja talouspolitiikka palvelemaan tätä siirtymää.”

Hanna Nikkanen muistuttaa, että talous perustuu pääasiassa materiaan. Luonnon materiaalien riittävyys on asia, josta toimittajat eivät ole tottuneet Nikkanen mukaan kysymään.

Jos jossain tehdään investointi, johon liittyy materiaalista toimintaa kuten metallien, puun tai energian käyttöä, pitäisi toimittajien kysyä, mistä puubiomassa otetaan ja tarkoittaako se lisähakkuita jossakin, mistä kaivannaiset tulevat tai miten mineraalien hankinta hoidetaan.

”Se on ihan käyttökelpoinen kysymys, että mistä aine tulee. Esimerkiksi puunkäyttöön liittyvissä jutuissa on usein huutava aukko”, Nikkanen sanoo.

Journalistien vastauksista nousee lisäksi halu muuttaa vallitsevia, huonoksi todettuja narratiiveja. Vastaajat kaipasivat apua siihen, miten jutut voisivat olla rakentavia ja esimerkiksi tukea luontoyhteyden löytymistä.

Risto Kunelius painottaa, ettei journalismi yksin pysty ratkaisemaan asioita.

”Journalismia tarvitaan tarttumaan asioihin ja työstämään uudenlaisia ajattelutapoja tai näkemyksiä, mutta sen tärkeimmät resurssit eivät ole toimituksissa. Ne ovat siellä, missä erilaiset ihmisryhmät niitä miettivät ja ko-keilevat.”

Kunelius tunnistaa kaksi ilmastojournalismia hallitsevaa narratiivia. Ensimmäinen on ympäristöaktivismiin kriisinarratiivi, jossa tietty sukupolvi on kävellyt pitkään unis-kaan ja siitä syystä myöhemmät sukupolvet kärsivät.

Toinen on isänmaallinen narratiivi, jossa huolehditaan vain itsestä ja omista eduista.

Kuneliuksen mielestä journalismiin tarvittaisiin uusi kertomus, joka edellyttäisi sitä, että meidän tarvitsee muuttua.

”Ehkä sellainen kertomus voisi syntyä kysymällä, mikä meille on loppujen lopuksi tärkeää. Mitä me haluamme säilyttää, mistä täytyy luopua ja mitä saamme tilalle?” ●

Näin kysely tehtiin

- Ilmastojournalismikysely selvitti toimitusten ja toimittajien linjauksia, koulutustarpeita, jaksamista ja asenteita ilmastojournalismin tekemiseen liittyen.
- Kysely toteutettiin lokakuussa 2021. Se lähetti sähköpostitse yli 250 toimitukseen ympäri Suomea. Lisäksi sitä jaettiin runsaasti sosiaalisessa mediassa.
- Kyselyyn vastasi kaikkiaan 145 toimittajaa, kuvaajaa, tuottajaa, päätoimittajaa, toimituspäällikköä, urheilutoimittajaa, uutistoimittajaa, graafista suunnittelijaa ja muuta journalistista työtä tekevää.
- Kyselyn alkua oli tarkoitettu vain toimituksissa työskenteleville, joita oli 59 prosenttia vastaajista. Kaikki kysymykset eivät olleet pakollisia, jolloin yksittäisten kysymysten vastausmäärä oli paikoin pienempi.
- Kyselyn ja siihen pohjautuvan Journalismi 1.5 -julkaisun tekemiseen saatiin apurahaa Taiteen edistämiskeskukselta ja Journalistisen kulttuurin edistämistätiöltä.
- Kirjoittajat ovat ilmasto- ja ympäristöasioihin keskittyviä toimittajia.

Lue lisää tuloksista Journalismi 1.5 -julkaisusta, joka löytyy osoitteesta ilmastojournalismi.fi.
Sivulta voi tilata myös julkaisun painetun version.

TUISKUN SÄÄTIÖN APURAHAT

Toimittaja Onni V. Tuiskun säätiö jakaa ensisijaisesti matka- ja virkistyskäyttöön tarkoitettuja apurahoja kaikille toimittajille ja lehtitalojen toimihenkilöille. Apurahaa voi hakea omaan kohteeseen tai virkistyslahjakorttia kotimaiseen, kestävän kehityksen periaatteita noudattavaan lomakohteeseen. Hakemus täytetään ja lähetetään säätiön verkkosivuilla, jossa on tarkempi kuvaus lomakohteista.

Hakuaika päättyy **31.3.2022**.

Toimittajien on mainittava hakemuksessa, onko hän Nuorsuomalaisen Sanomalehtimiesyhdistyksen tai Suomalaisen Sanomalehtimiesliiton jäsen.

ONNI V. TUISKUN SÄÄTIÖ

www.tuiskunsaatio.fi

Vikes on toimittajien oma kehitysyhteistyösäätiö

Työskentelemme rohkeiden journalistien kanssa sananvapauden puolesta.

Tule mukaan!

www.vikes.fi

Kuva: Tuula Mehtonen

*** VIKES**

C.V. ÅKERLUNDIN MEDIASÄÄTIÖN APURAHAAKU ON KÄYNNISSÄ – HAE NYT!

Säätiö julistaa haettaviksi apurahat

- media-alalla työskentelevien ammatillisiin jatko-opintoihin
- media-alalle suuntautuviin yliopisto-, korkeakoulu- tai ammattitutkintoihin
- media-alaa koskevaan tutkimus- ja kehitystyöhön

Henkilökohtaisten apurahojen lisäksi apurahoja voidaan myöntää ryhmille ja työyhteisöille.

Lisätietoja säätiön verkkosivuilla. Täytä hakemus 27.2.-31.3.2022 välisenä aikana säätiön verkkosivuilla www.akerlundinsaatio.fi

C. V. Åkerlundin mediasäätiö sr
hallitus

C. V.

ÅKERLUNDIN MEDIASÄÄTIÖ

KOPIOSTO-APURAHOKA HAETTAVANA

Kopioiston tekijäjärjestöt jakavat maaliskuussa apurahoja Arkkitehti-lehden, Helsingin Sanomien, Karjalaisen, Mikrobitin, Suomen Kuvalehden tai Tekniikan Maailman nykyisille ja entisille tekijöille.

Kopioisto-apurahoja myönnetään ammattitaidon täydentämiseen, jatko-opintoihin, kieliopintoihin, alaan liittyvään tutkimustyöhön ja ammattikuvaa syventävään työskentelyyn kuten kieli- ja opintomatkoihin, opintojen loppuunsaattamiseen sekä näyttelyiden tai julkaisujen tekemiseen. Lisäksi voidaan tukea muuta ammatillisesti perusteltua tarkoitusta.

Haku alkaa **11. maaliskuuta** ja päättyy **5. huhtikuuta kello 16**.

Apurahaa haetaan Jokesin sähköisen apurahajärjestelmän kautta. Hakemus on allekirjoitettava pankkitunnuksilla hakuajan loppuun mennessä, muuten sitä ei oteta käsittelyyn.

Lue koko apurahailmoitus säätiön verkkosivuilta
www.jokes-saatio.fi

Journalistisen kulttuurin edistämissäätiö sr

+358 50 551 3961, toimisto@jokes-saatio.fi

Siltasaarenkatu 16, 7. krs 00530 Helsinki

VIERUMÄEN LOMAVIIKOT HAETTAVINA

Journalistiliiton lomahuoneistot Vierumäellä ovat nyt varattavissa touko – joulukuulle.

Vierumäen lomahuoneistoja voi varata ajalle **20.5. – 16.12.2022**. Vaihtopäivä on perjantai. Hakea voi vain kokonaisia viikkoja.

Hakuaika päättyy **4.4.2022 klo 16**. Haku tapahtuu verkkolomakkeella osoitteessa journalistiliitto.fi/jasenpalvelut/liiton-lomapaikat/vierumaki/vierumaen-hakulomake/

Hinnat:

650 euroa/vko ajalla 20.5. – 16.9.2022 ja 14. – 28.10.2022

500 euroa/vko ajalla 16.9. – 14.10.2022 ja 28.10 – 16.12.2022

Varausmaksu on 150 euroa.

Lisätietoa Vierumäen lomatalosta löytyy journalistiliitto.fi

SUOMEN
JOURNALISTILIITTO
FINLANDS
JOURNALISTFÖRBUND

Suomalainen featurejournalismi on muodollisesti pätevää, mutta yksitoikkoista. Toimittajat ovat pohjimmiltaan insinöörejä, kirjoittaa toimittaja ja esseisti Jantso Jokelin.

Jantso Jokelin, teksti ● Oona Himanen, kuvitus

”Lukijaa pitää tarttua kädestä heti ensimmäisessä virkkeessä ja taluttaa hänet turvallisesti jutun loppuun asti”, eräs juttuani sparrannut esihenkilö ohjeisti minua taannoin suuren suomalaisen sanomalehden toimituksessa.

Olin oikolukijani kanssa jutusta innoissani, mutta pomon mukaan se oli liian vaikea. Filosofointi ja erikoinen tyyli eivät sopineet uutislehteen.

Loppupäivän hinkkasin juttua julkaisukelpoiseksi. Tunsin viikkaavani muutoon armeijapinkkaa, jonka kessu tuli aina välillä tarkistamaan. Yhteistuumin siitä saatiin lopulta hyvä: turvallinen, paskanjäykkä sanomalehtijuttu.

Myöhemmin päätin hyödyntää tekstissä esiteltyjä ideoita esseekirjassani. Vein kaikki ousut takaisin omille paikoilleen. Revin pin- kan auki ja tunnistin sen jälleen omakseni.

Journalismi oli jälleen osoittautunut jok- sikin muuksi kuin haaveissani. En vain ollut varma, oliko kyse enemmän tekstilajin vaati- muksista vai silkasta tottumuksesta.

TAPAUKSESTA ON KULUNUT vuosia. Olen kehitty- nyt kirjoittajana ja ymmärtänyt, ettei tekstini välttämättä ollut puhdasta neroutta.

Samalla olen kuitenkin entistäkin kyllästy- neempi lukemaan kotimaisia featurejuttuja. Aina samanlaisia, aina kädestä perille asti

taluttavia, tyyliiltään yhteneväisiä ja ikävän ennalta arvattavia.

Ennen tankkasin lehtien pitkiä juttuja, mielipidetekstejä ja esseitä kiihkeästi. Ny- kyään luen aamupalapöydässä mieluummin vaikka lordi **Byronia**. Joskus teeskentelen, et- tä **Saima Harmajan** runot ovat reportaaseja. Se saa aivot muljahtamaan mukavasti.

Tietenkin seuran mediaa pysyäkseeni kär- ryillä, mutta tilaukseni ovat vähentyneet. Lu- kulistalle päätyvien juttujen suhteen olen valikoivampi kuin koskaan. Lukemaan sysää- vänä tekijänä toimii yhä useammin niin ko- va aihe, ettei lehti ole onnistunut sitä tylsyt- tämään.

En pidä omasta suunnastani. Yritän läp- siä itseäni hereille, havahtua kotimaisen fea- turen rajattomaan nautintoon. Usein luki- sin kuitenkin mieluummin vaikka tylsistä aiheista briljantisti kirjoitettuja juttuja kuin toisin päin.

Suomessa on paljon ansioituneita journa- listeja, jotka osaavat välittää tietoa ja kertoa samalla vetävän tarinan. Moni heistä tekee laadukasta, yhteiskunnallisesti merkittävää ja tyyli- puhdasta työtä, jota arvostan.

He sommittelevat juttunsa vahvalle fakta- pohjalle ja hyödyntävät suvereenisti kertovan journalismin tyyli- palettiin vakiintuneita kei- noja, kuten elokuvamaista kohtausjakoa, nä- kökulmatekniikkaa, yksityiskohtien kuvailua ja strategisesti hyppivää juonenkuljetusta.

Lukija on alusta lähtien kärryillä ja tietää, minne kärryt ovat menossa.

Tarkkuuteen ja luotettavuuteen pyrkivän journalismin kääntöpuoli on kuitenkin tur- han usein värittömyys. Kertovan journalis- min väitetty ”kirjallinen” tyyli muistuttaa useammin ennemminkin raportointia kuin kirjallisuutta.

Ehkä aiemmin mainittu sana *tyyli- puh- das* kuvaakin juttuja myös vähemmän mai- rittelevassa mielessä. Tarpeettoman usein featurejournalismi tuntuu tyylistä puhdiste- tulta. Pointti tulee selväksi, siinä kaikki. Kei- novalikoimaan kuuluvat harvemmin esi- merkiksi rohkea metaforien käyttö, aiheesta eksyminen, tajunnanvirta, omien sanojen keksiminen, epäluotettava kertojanääni tai kiroilu.

Aivan kuin jossain olisi päätetty, ettei lehti- tekstin sovi olla runollista, psykologista, har- hauttavaa tai haastavaa, itseään korostavaa, rivoa tai kohtuutonta. Pihtiputaalla saattaa yhä asua yksi mummo.

EN HALUA VÄHÄTELLÄ SUOMALAISTA journalismia. Päinvastoin haluan ilmaista rakkautta la- jiiin ja tökkiä sitä odottamattomiin suuntiin. Haluaisin lukea enemmän railakkaalla itseil- maisuella kyllästettyä lehtitekstiä, outoja jut- tuja ja elämää sykkivää kerrontaa.

Esseetä, reportaasia ja muita featuren lajeja pitäisi venyttää jatkuvasti, mutta jon-

kinlainen realismi ja korrektiuden perinne tuntuu pitävän näköaloja ahtaalla. On muistettava jatkuvasti kertomuksen vaarat, tiedostettava kirjoittajan valta ja vastuu niin piinallisen kirkkaasti, että itse piinallisesta tiedostamisesta tulee juttujen aihe.

Samaan aikaan kaunokirjallisia tai kokeilevia mahdollisuuksia ei tutkita, artikkelit eivät hyödynnä erilaisia kerronnan rekistereitä tai heijasta kertojansa mielikuvitusta.

Ne nojaavat yleensä samanlaiseen, objektiiviseksi koettuun raporttityyliin. Varotaan luonnollisesti puolueellisuutta, mutta myös kaikenlaista erikoisuudentavoittelua ja taiteilijuutta. Ihanne on, että "aihe puhuu puolestaan".

Tietyissä raameissa tyyli toki elää journalismissakin. Sitä on syytä käyttää pohjoismaisen hillitysti, silloin kun se on "hyvin perusteltua". Kun esimerkiksi omakohtaiseen

kerrontaan sitten päädytään, lopputulos on aina rohkea ja intiimi, vaikka henkilökohtaisuus ei välttämättä tarjoaisi aiheeseen minäkäänlaista kiinnostavaa näkökulmaa tai särmää.

Vielä yksi piirre on syytä listata: humoristiksi ei tietenkään alennuta. Aivan kuten taiteessa, sellainen sijoitetaan visusti toisen kirjoittamisen alapuolelle.

Vakavuuden ilmapiiri journalismissa

tuntuu erityisen omituiselta ihmiselle, joka kasvoi kirjoittajaksi 2000-luvun alussa – aikana, jolloin *Nyt-liitteen* ja *Imagen* kaltaiset lehdet olivat vielä täynnä hulluja tempauksia, piikittelyä ja rehevää naurua. **Anu Silfverberg** kirjoitti *Long Playn* uutiskirjeessä joulukuussa 2021 liikuttavasti *Nyt-liitteen* tyylillisestä täyskäännöksestä:

”Jos pari vuosikymmentä sitten lehden tavaramerkki olivat ironiset ja hyvin tulkinanvaraiset, paikoin liki rienaavat jutut, nyt julkaisu profiloituu opettavaisilla teksteillä, joissa esitellään jokin kuohuttanut tapaus ja selitetään sitten juurta jaksen, mitä siitä pitää ajatella. (’Henkilö X teki asian Y ja nyt kerromme miksi se on väärin.’) Monitulkintaisuudesta ei ole vaaraa.”

Silfverbergin mukaan kehitys voi osaltaan johtua media-alan epävarmasta työtilanteesta, jossa esimerkiksi muuta mediaa ei enää uskalleta haastaa tai nälvä.

Laajempi syy lieenee kuitenkin yleinen sormenheristelyn ilmapiiri. Aikuisen ihmisen keppihevosharrastuksessa ei ole mitään hauskaa. Itse asiassa se on mahtavaa, jos haastateltava itse niin sanoo.

YLIOPPILASLEHDESSÄ JAKSETAAN SENTÄÄN vielä nauraa, vittuilla ja kokeilla uutta. Sama päti vielä 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä Tampereen ylioppilaslehti *Aviisiin* sekä *Turun ylioppilaslehteen*, joiden vapaassa ilmapiirissä opin kirjoittamaan.

Sain toteuttaa vapaasti tyhmimpiäkin juttuideoita ja kirjoittamisen tapoja; kokeilla, epäonnistua ja yrittää uudelleen. Yleisön oli pakko sietää reportaaseja, joissa esitin kylähullua Kauppatorilla tai meloin pillupuvussa Aurajokea pitkin ilman muuta missiota kuin löysin rantein kirjoittamisen riemu.

”Toimittaja voi aivan hyvin olla myös tyylikokeilija, romantikko tai rienaaja, sanoivat uutispäälliköt mitä tahansa.

Kovin sana oli tietysti gonzo, johon jokaisen itseään kunnioittavan nuoren kirjoittajan oli miltei pakollista hurahtaa. Sen tuloksena syntyi roppakaupalla itsetarkoituksellisen terävää minäminä-journalismia, johon liittyi vaihtelevassa määrin alkoholia, regressiota ja ihmisten piinaamista.

Kiusallisten nuoruudenkokeilujen jälkeen toimittajat alkavat usein suhtautua gonzoon

eräänlaisena lastentautina, ainejärjestösimputuksen ja viuhahtelun kaltaisena nuoruuden hullutuksena, jota on ehkä toisinaan kiva muistella Artekin nojatuoliin uppoutuneena. Vakavissaan siitä ei sovi enää missään tapauksessa puhua.

Olen suhtautunut myös omiin sekoilujuttuihini asianmukaisella väsymyksellä. Vasta aivan viime vuosina olen alkanut muistuttaa itseäni siitä, kuinka paljon gonzo ja kaikki muu uuden journalismin kattokäsitteen alle lukeutuva kirjoittaminen on melskaamisen rinnalla opettanut. Miten juttu aloitetaan räjähtävästi. Mikä on omakohtaisuuden arvo. Miten tajunnanvirtatekniikkaa tai huumoria käytetään siten, ettei se sulje pois totuusmissiota. Miksi järjetönkin lause voi olla ilmaisuvoimainen ja tosi.

Siksi pidän sekoilujournalismin vaihetta merkittävänä toimittajan elämässä. Sillä on mahdollisuus laajentaa kirjoittajan ilmaisu-palettia ratkaisevasti ja juuri oikeassa elämänvaiheessa. Opettaa, että näinkin on mahdollista kirjoittaa. Aivan kaikkea siitä ei

kannattaisi heittää pesuveden mukana pois.

Monet uuden journalismin esittelemät vallankumoukselliset tyylikeinot jäivät featurekirjoittamisen pysyviksi työkaluiksi. Nykykirjoittajalle ja -lukijalle ne ovat niin jokapäiväisiä, ettei niitä aina edes tunnista.

Kyse on suuremmasta tyylien ja metodien aarrearkusta kuin alalla usein ymmärretään. Viime ja tällä vuosikymmenellä viestinnän laitoksella opiskelleet kaverini eivät ole kuulleetkaan **Tom Wolfen** *The New Journalism* -kirjasta, vaikka sen pitäisi ilman muuta kuulua tutkinnon pakolliseen lukemistoon.

Teoksesta he saisivat lukea muun muassa sen, ettei mikään laki pakota journalistia käyttämään sanomalehtikieltä. Toimittaja voi aivan hyvin olla myös tyylikokeilija, romantikko tai rienaaja, sanoivat uutispäälliköt mitä tahansa.

Taistelua se voi tosin tarkoittaa. Muistelen yhä vuosien takaista tapausta, jossa kaksi esihenkilöä torppasi juttuni, koska se satirisoi heidän mielestään liian ilkeään sävyyn paikallisen kaupallisen tahon kaupallista tilaisuutta.

Illalla töihin tullut vuoropäällikkö sattui lukemaan kahteen kertaan hyllytetyn tekstin vielä kerran, piti sitä hauskana ja päätti parin viilauksen jälkeen julkaista sen.

Reportaasi keräsi enemmän innostunutta lukijapalautetta kuin mikään juttuni lehdestä aiemmin.

VIIME VUOSIEN KUUMA TEKSTILAJI on ollut essee. Sen alle on ollut kätevä ripustaa niin muualle sopimattomia, henkilökohtaisia ja hieman oudolta haisevia tekstejä kuin jatkettuja kolumneja ja jaarittelevia artikkeleita.

Päivittäisjournalismissa essee on ymmärretty lähinnä uutista vapaamuotoisemmaksi, kuitenkin yleistajuisen informatiiviseksi artikkeliksi, jonka sekaan saatetaan livauttaa ujosti oma mielipide.

Omapäisen irrottelun sijaan esimerkiksi *Helsingin Sanomien* lauantaisseisseissä onkin painottunut viime aikoina muun muassa korujen historia, munaleikkurin historia ja suomalaisen ruoan historia.

(Tyyllisestä tottumuksesta kirjoitin itse viime kesänä lehden *Viikon lopuksi* -palstalle tekstin elektroniikkaromun kierrätyksestä. Muistaakseni siitä tuli ”ihan hyvä”.)

Kuivuuden historia ulottuu paljon puhuvan kauas. Kun essee rantautui Suomeen 1800-luvulla, se muunnettiin eurooppalaisesta, lukunautintoa ja tyyliä korostavasta kirjallisuuden lajista kiireen vilkkaa paperinmaakuisiksi kirjallisuustutkielmiksi.

Ristimällä vielä kouluaineetkin esseiksi olemme saaneet piiskattua eurooppalais-henkisen vapaan ajatuskokeilun luterilaisen suoraselkäiseksi oppineisuuden osoitukseksi. Tämän perinteen kaikuja voi kuulla vielä nykyisessäkin sanomalehtiesseessä.

Hieman vähemmän haja-asutusalueiden mummojen henkistä yksinkertaisuutta mu-

”Kaunosielut ja sekoboltsit ovat muuttuneet journalismin katoavaksi luonnonvaraksi.

rehtivissa mediapiireissä esseen tyylliseen kirjoon on viime vuosina perehdytty kiitettävästi. Siellä essee nähdään toisinaan jopa taiteen puolelle sijoittuvana lajina.

Maaria Ylikangas on tehnyt *Tuli & Savu* -lehdessä osuvan huomion **David Foster Wallacen** *Hauskaa, mutta ei koskaan enää* -suomennosvalikoiman vastaanotosta. Suomessa kirja otettiin laajasti vastaan ”taide-esseistiikkana”, vaikka luksusristeilijällä ja pornomessuilla seikkailevan kertojan tekstilajin voisi ymmärtää yhtä hyvin tai jopa luontevammin reportaasiksi.

Vastaanoton logiikka vaikuttaa edenneen jotakuinkin niin, että koska teksti ei ollut tylsää vaan hauskaa, hengästyttävää, omaäänistä ja yksityiskohtiin lähes neuroottisesti syventyvää, kyseessä ei voinut olla mikään ankea reportaasi. Olkoon siis essee, se hienomp!

”Taide-esseen” ohella olemme tottuneet hyväksymään erikoisemmat kerronnan rekisterit, väärät mielipiteet ja kirjalliset ilotulitukset lähinnä kolumnimuodon karsinassa. Sekin aitaus on ollut viime aikoina köyhtymään päin.

Useimmat kolumnistit kertovat mieluiten siitä, kuinka pyöräilivät viime viikolla töihin ja huomasivat matkalla kaikki maailman epäkohdat. Keskivaiheilla mietitään, miten omille lapsille olisi tarkoitus saada kurapökyt jalkaan näin ongelmallisessa maailmassa. Lopussa tullaan siihen tulokseen, että kaikkien muidenkin pitäisi vain pyöräillä enemmän.

Viimeiset pulssin omaavat vittuilusukupolvien kolumnistit säilötään *Imagen* pinkeille sivuille muistuttajiksi ajasta, jolloin leopardipikkutakkiset äkäiset miehet miekkailivat sanoilla.

Itse miekkailu on siirretty Twitteriin ja luovuttu samalla turhista kirjallisista nyansseista, kuten kokonaisista sanoista.

JOS TOM WOLFE ANTAA LUVAN, voiko toimittaja kirjoittaa kuten itse haluaa? Toisin sanoen: onko journalistisen tyylin tylsyydessä kyse pohjimmiltaan kiveen hakatuista laatukriteereistä vai ennemminkin media-alan työntekijöiden ihmisyydestä? Sitä tulee toisinaan miettineeksi, kun seuraa kollegoiden elämänmenoa ja sielun liikkeitä.

Oikeastaan toimittajat ovat aika hyvää seura. He ovat tottuneet näkemään vaivaa sosiaalisten tilanteiden eteen, osaavat puhua monista aiheista ja joutuvat kiihkoilematta kuuntelemaan ja ymmärtämään työssään paljon eri tavoilla ajattelevia ihmisiä.

Toisaalta toimittajat ovat usein myös keskitiellä pysytteleviä tylsimyksiä, joiden kanssa on mahdotonta viettää iltaa käymättä keskustelua HBO-sarjoista ja Puu-Vallilan historiasta. Asiallisia insinööriä, jotka kuitenkin pitävät mielellään kiinni asemastaan niin kutsutun luovan luokan jäsenenä.

Hulluudesta imetään toki iilimadon lailla kaikki mehu, kun sellaista sattuu siunaantumaan kohdalle. Taiteilijat, okkultistit ja muut erikoistyyppit ovat kummannelkäisten journalistien tärkeintä ravintoa ja tekevät työstä mielenkiintoista. Jopa **Veikko Ennalan** ja **Matti Jämsän** kaltaiset journalismin kummajaiset otetaan avosylin vastaan, sikäli kun heidän elämäntyötään enää tunnetaan.

Nykykäsityksen mukaan itse kertojan on kuitenkin pidettävä tiukasti kiinni ohjaksista. Hänen on oltava Neutraali Tarkkailija, rationaalinen maailman mittaaaja. Totuuden jälkeisessä ajassa kaikelle tulkinanvaraisuudelle on tilaa entistäkin vähemmän. Kaunosielut ja sekoboltsit ovat muuttuneet journalismin katoavaksi luonnonvaraksi.

Ehkä he genererajojen kunnioituksesta pakenevat kaunokirjallisuuteen ja jättävät journalismin poliisisähkeistä kiihottuville, salaa kirjailijuudesta haaveileville deskimyyrille.

TÖRMÄÄN TYÖSSÄNI JATKUVASTI ylitsepääsemättömältä tuntuvaan tragediaan: journalismi ei ole kaunokirjallisuutta. Tietenkään se ei voi olla. Sehän olisi valehtelua, *fake news*, mustan väättämistä valkoiseksi.

Silti jaksan vuodesta toiseen unelmoida mahdolltomasta: journalismista, joka avautuisi kaikille aisteille kuin unia, huimauksia ja vokaalien värejä metsästäneen alkemistirunoilija **Arthur Rimbaud’n** kieli.

Unelmoin maailmasta, jossa Taiken apurahoja taidejournalisteille voisi hakea myös aivan muusta kuin taiteesta kirjoittava journalisti – toimittaja, jonka teksti itsessään täyttäisi taiteen tunnusmerkit.

Gonzonuoruuteni on menneisyyttä. Aion silti pitää yllä röyhkeää uskomusta siitä, että journalismia voi lähestyä myös alitajunnan, hysterian ja sisäisen kokemuksen kautta. Tehdävään on vain uskallettava ryhtyä ja siinä on myös uskallettava epäonnistua.

Harjaantuneissa käsissä tiedonvälitys ei alkemiakokeiluista kärsi, päinvastoin. Käsiimme saattaa hyvinkin laskeutua totuus, jota luetaan orgastisen kiihkon vallassa vielä sadan vuoden päästäkin. ●

Kirjoittaja on vapaa toimittaja, kirjailija ja muusikko. Häneltä ilmestyy huhtikuussa Joutoretki-matkareportaasi-kirja yhdessä valokuvaaja Touko Hujasen kanssa.

Generationsskifte i mediers kommunikation – ♥ och 🤨 berättar hur du ska känna

Hanna Nordenswan, text ● Heli Saarela, grafik ● Skärmdumpar från olika mediers Instagram

Tryck här för att ge lov åt Putins weapons of mass destruction”, sa en ruta på Svenska Yles Instagramhändelser i oktober. Bilden visar Rysslands president Vladimir Putin på en häst tillsammans med rubriken ”Yngre och högt utbildade har sämre attityd till Ryssland”. En länk leder till en artikel om ämnet på webbplatsen.

På Svenska Yle litar man på att läsaren kan tolka humor och tala flytande internetjargong. Stilen på bolagets Instagramkonto har under de senaste åren utvecklats för att locka under 30-åringar, säger Svenska Yles mediechef **Mikaela Sonck**.

”Vi är mindre försiktiga med att trampa 30-plussare på tårna, det är värre om vi skrämmer bort dem som är under 30. Men olika generationer uppfattar olika och den risken tar vi medvetet”, säger hon.

Flera finlandssvenska medier väljer att anpassa sig till plattformens stil. Emojier, memes, engelska och en ledig svenska är vanliga på sociala medier, också på mediernas egna konton.

”Emojis ger mer engagemang. Många organisationer och medier använder sig av dem, det är ett snabbt sätt att förmedla en känsla”, säger **Nils Gustafsson**, forskare i strategisk kommunikation på Lunds universitet.

Gustafsson säger att olika organisationer använder mer och mer emojis i sin kommunikation för att alla andra också gör det.

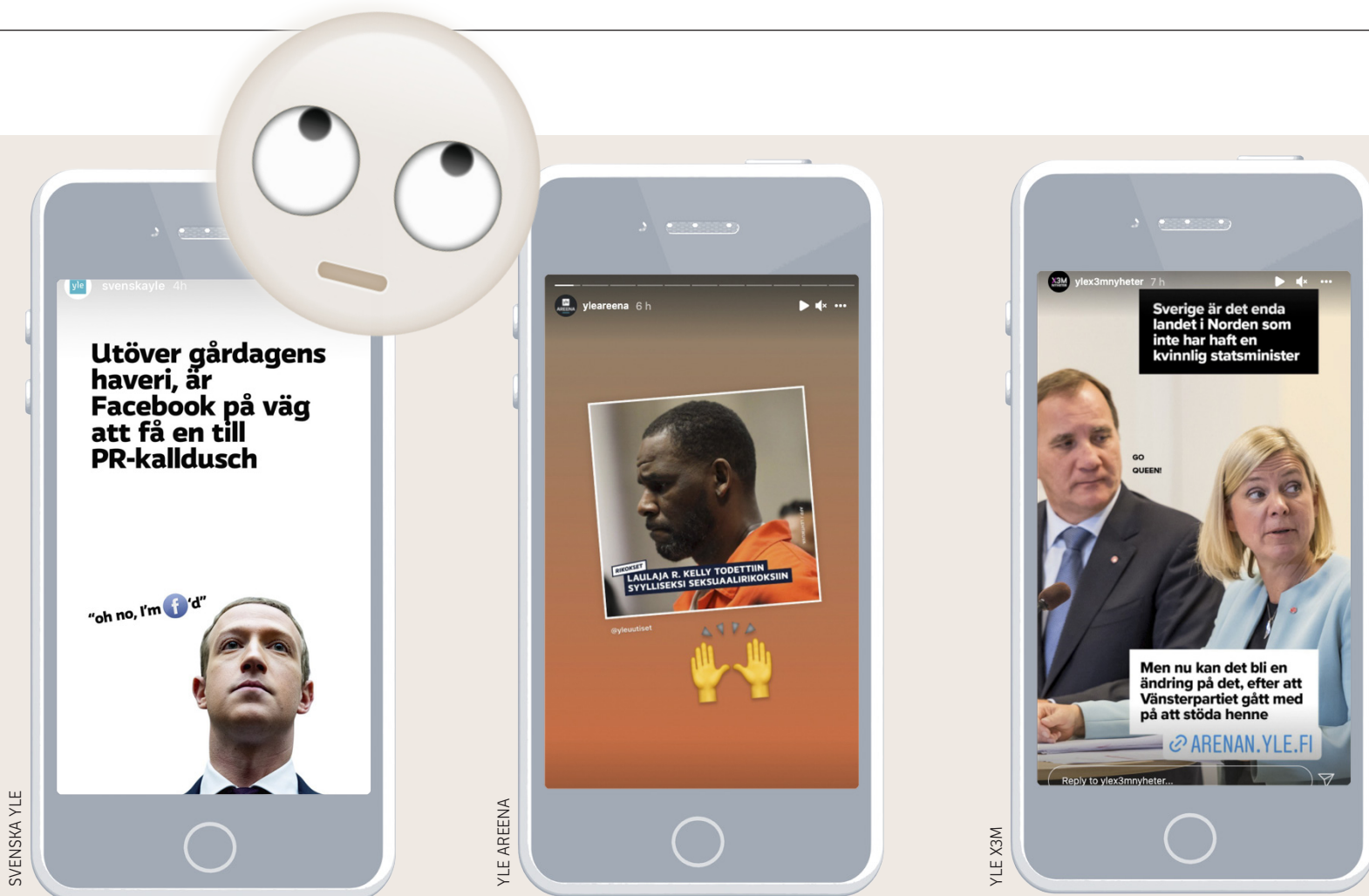
”Dels för att de som förmedlar den här informationen känner sig mer bekväma med att använda emojis, dels är det en allmän trend.”

Enligt Reuters Institutes digital news report för 2021 använder ändå bara åtta procent av finländarna Instagram för nyheter. Siffran har stigit, men är fortfarande långt bakom Facebooks 32 procent. Sociala medier överlag har ökat som nyhetskälla för finländare och har sedan 2019 gått om papperstidningar. Under coronapandemin ökade hela befolkningens användning av sociala medier, men extramycket ökade användningen bland äldre. Just Instagram story, där emojier är vanliga, är en ny genre inom nyhetskommunikation.

”Det är som en notis som länkar till en artikel. Man ska snabbt förmedla en känsla som gör att man också klickar sig vidare. Insta story påverkar alla aktörer som kommunicerar i det här forumet”, säger Gustafsson.

MÄNNISKOR REAGERAR PÅ och tolkar emojier på olika sätt. Medier tar ofta en risk då de lägger in ett ansiktsuttryck eller en figur i samband med sina publiceringar på

Svenska Yle

Mikaela Sonck, Svenska Yle: "Ofta är citaten så absurda att vi tänker att det är tydligt att de är påhittade. Det handlar om att göra det lite roligt."

Nils Gustafsson: "Här är det ju ett problem om den som skrivit det här utgår från att den som ser bilden inte kommer att tro att Mark Zuckerberg har sagt det där. I en traditionell mediekontext ska ju citat vara citat. Det här bygger på att man förstår att det är ett sorts skämt."

Yle Areena

Tanja Iikkanen, chef på Yle Areena: "Vi brukar inte posta innehåll från nyheterna. Redaktören noterade nyheten och gjorde en story-helhet, i vilken den här bilden ingick. Man kan uppfatta det som ett ställningstagande. Bilden hörde ihop med en podcast på Arenan som handlade om R. Kelly. Det här är inte typiskt för oss, inlägget kan till och med vara det enda i sitt slag."

Jenny Stenberg-Sirén: "Här är det ett klart ställningstagande till en nyhet. Också Yle har värderingar som kommer fram och ingen stödjer sexbrottslingar. Men Yle ska nog vara väldigt noga med att behålla sin neutrala inställning. Jag skulle inte sätta ikoner som uttrycker glädje över att någon blir dömd till fängelse."

Yle X3M

Nils Gustafsson: "Det är tramsigt men det försöker det också vara, det är svårt att uppfatta det som ett citat från Stefan Löfven. I och med att det är riktat till ungdomar kan man tillåta mer."

sociala medier i och med att emoji tolkas olika av olika åldersgrupper. Det säger **Jenny Stenberg-Sirén**, universitetslektor i journalistik på Svenska social- och kommunalhögskolan.

"Många mediehus använder yngre journalister som har koll på de senaste trenderna, men hur mycket ska man kommunicera på plattformens villkor? Emoji berättar hur man ska känna inför en nyhet, redan där kommer en viss gräns", säger Stenberg-Sirén.

Hon ser flera potentiella problem i kommunikationsstilen när hon tittar på

materialet som *Journalisten* samlat från mediernas Instagramkonton. Det handlar om cirka 25 bilder från bland annat Svenska Yle, HBL, Vasabladet och Nya Åland. Bilderna har publicerats i mediernas Instagram stories under 2021 och 2022.

"När man läser det så här som någon som inte tillhör målgruppen påverkar detta nog Svenska Yles trovärdighet. Jag tror de söker sig fram och man ska kanske ha lite tålamod, men det finns ganska många exempel som varit knepiga", säger Stenberg-Sirén.

I publiceringen om Putins massförstörel-

sevapen ser hon flera problem.

"Man har försökt göra det roligt men så funkade det inte. Att halva meningen är på engelska är kanske det minsta problemet. Skulle det vara bara underhållning så är det okej, men Svenska Yle gör också nyheter och då blir det ju lite knepigt", kommenterar hon.

Svenska Yles Mikaela Sonck erkänner att bilden med Putin är ett gränsfall.

"Här är det ju lite att driva med Putin. Nyheten är saklig och där finns en länk till den. Det är en form av humor som jag tror unga uppfattar."

Om en äldre person ser den här och inte är van vid ett visst Instagrambeteende kan det missuppfattas. Humor är himla svårt.”

Efter intervjun med Sonck går Ryssland in i Ukraina. Hon tillägger då per e-post att en liknande publicering inte skulle ske i dag.

DE FINLANDSSVENSKA MEDIEHUSEN har valt olika vägar. På *Vasabladet* har man nyligen tagit fram en ny strategi för sina sociala medier.

”Vi vill hitta dem som om kanske tio år vill teckna en prenumeration”, berättar **Karolina Åsmus** på *Vasabladet*.

Också på *Vbl* ligger fokus i att locka unga till sitt innehåll, men enligt Åsmus är *Vasabladets* Instagramföljare en spretig skara.

”Bara för att man är yngre behövs inte en massa emojis. Ungdomar är smarta och ser också genom uppmaningar som ’tryck på gilla om du håller med’. Personligen tycker jag sådana känns lite dumförklarande.”

Tidningen *Nya Åland* har å sin sida valt att använda Instagram som ett nyckelhål in bakom tidningens kulisser. Man publicerar främst bilder från redaktionens vardag och använder Facebook som platsen där länkar till nyheter publiceras.

”Det beror ju på vad man har för resurser att lägga på detta. I kommersiell media tjänar vi inte pengar på att vara på Instagram”, säger *Nyans* chefredaktör **Anna Björkroos**.

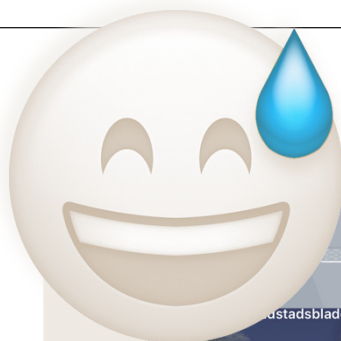
Björkroos ser heller inte att man i nuläget skulle ändra på sin kommunikationsstil på sociala medier. *Nya Åland* använder sig av emojis i situationer där de inte kan feltolkas, till exempel en sol i en väderuppdatering.

”Nyan är en tidning för alla ålänningar. Oberoende av hur gammal du är eller hurudan erfarenhet du har av sociala medier ska du förstå vad vi menar.”

Också *Hufvudstadsbladet* ser Facebook som sin huvudsakliga plattform för nyheter på sociala medier, berättar nyhetschef **Johanna Häggblom**. Samtidigt ser hon ett generationsskifte på redaktionen som påverkar sättet att kommunicera.

”Vi har kanske inte en så uttalad strategi. Instagram har inte varit en hög prioritet hos oss men vi jobbar med det och har ökat antalet följare.”

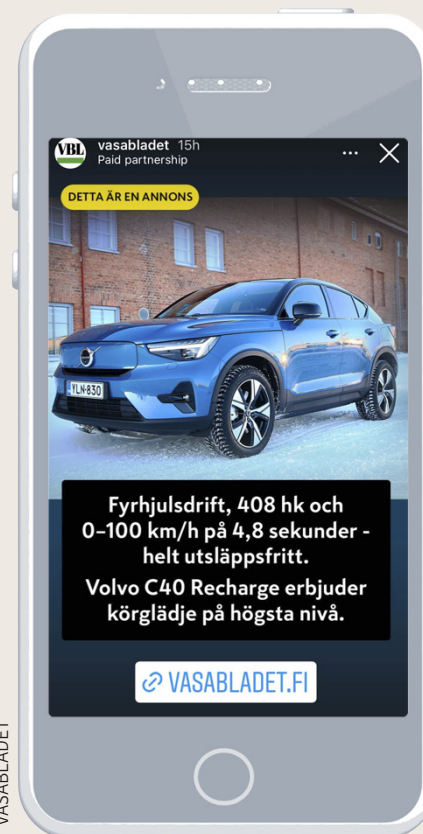
Emojis som illustrationer till nästan vad som helst syns i många nyhetsuppdateringar på sociala medier. I samband med nyheter hamnar de ändå i en gråzon då de anses ta ställning till nyhetens innehåll. Enligt forskaren Nils Gustafsson hänger den mest riskfria användningen av emojis ihop med positiva ämnen, som en medalj i OS.

HUFVUDSTADSBLADET

VASABLADET

Hbl

Johanna Häggblom, Hbl: ”Tidigare var vi allvarliga och seriösa, lite har vi börjat med emojis. Vi har ett yngre gäng som jobbar med oss. Unga reportrar använder mer av emojierna. Det är inte förbjudet men man gör det mer eftertanke.”

Jenny Stenberg-Sirén: ”Man satsar mer på det visuella här och det är sakligt innehåll. Man har satt till en interaktionsaspekt för att få folk att engagera sig. Det är skrivet ’JO’ och ’NÄ’. Jag tycker inte det hade blivit sämre av att det hade stått ’JA’ och ’NEJ’.”

Vasabladet

Kaj Lindlöf, försäljningsdirektör på HSS Media: ”Det här är ett nytt grepp vi testar tillsammans med våra kunder. Våra sociala medier är primärt kanaler för vårt innehåll så balansen här är viktig. Vi testar och utvärderar löpande, responsen hittills har varit positiv.”

Jenny Stenberg-Sirén: ”De har ju reklam på webben också, så vad är då skillnaden?”

”Att uttrycka ståndpunkter är oproblemiskt i sportsammanhang, hemmalaget vinner, där är vi överens om att uttrycka glada känslor.”

På Svenska Yle har den avslappnade kommunikationsstilen nått de resultat man velat ha. Både Svenska Yles och Yle X3M Nyheters konton på Instagram har vuxit till sig. Inläggen reflekterar some-redaktörernas personliga stil och Sonck tycker också att den får lysa igenom.

”Vi har nu 33 000 följare på Svenska Yles Instakonto och andelen unga följare ökar stadigt, så i nuläget är detta en fungerande strategi”, säger Mikaela Sonck.

Svenska Yle är det enda mediebolag *Journalisten* pratat med som har en person anställd på heltid enbart för att jobba med Svenska Yles konton på Instagram och Facebook. På tidningarna gör en webbredaktör some-uppdateringar vid sidan om sitt övriga arbete. Enligt Jenny Stenberg-Sirén har Yle det största ansvaret mot publiken.

”Naturligtvis ska olika innehålls- och programformer få se olika ut beroende på målgrupp. Man kan också ställa krav på bra språkanvändning i våra tidningar, men störst ansvar har Yle.” ●

Kriget i Ukraina blottade den strukturella rasismen

Stora katastrofer har en tendens att ta fram det bästa hos människor. Viljan att hjälpa, bestörtningen, empatin som forsat fram i kölvattnet av **Vladimir Putins** invasion av Ukraina saknar motstycke i Europas närhistoria.

I rapporteringen om den flyktingkris som obehagligt står bakom dörren har jag också sett flera kolleger poängtera att de vill bort från offerperspektivet. *Helsingin Sanomat* hejade på invånarna i Kiev med rubriken "Kiova kestää" – Kiev håller emot.

Men samtidigt som kriget har skapat en starkare samhörighet på många plan och en djupare känsla av ett vi, så har det också stärkt skiljelinjerna till dem som inte är vi.

"Othering" är ett känt begrepp inom medieforskningen, att stärka bilden av ett de som en motpol till vårt vi.

De flesta har säkert vid det här laget sett videoklipppet med CBS-journalisten som rapporterade från Kiev. I en direktsändning säger han att Ukraina "med all respekt" inte är en plats som Afghanistan eller Irak, där det krigats i årtionden, utan ukrainarna, de är som vi – relativt civiliserade och europeiska.

Det stärker den redan existerande bilden av att krig i ett land med vita människor är helt ofattbart, för krig, det hör hemma i Afrika och Afghanistan, där krig är en kronisk konstant.

Att tänka att krig är något som sker bara utanför västvärlden är både historielöst och ointellektuellt.

Den tanken har ändå präglat medierapporteringen

från till exempel Afrika redan en längre tid. Perspektivet i rapporteringen saknar ofta empati för bruna och svarta människor som lider av krig och naturkatastrofer. Kontexten och bakgrunden till krigen blir också ofta bortglömda och osagda.

Samtidigt visar det att journalister speglar de samhällen de kommer ifrån. En journalist förvånades över att de som flyr är människor som "ser så ut som vi", människor från medelklassen, som måste lämna sina jobb, sina hem, sina saker!!

När en rekordmängd flyktingar kom till Europa år 2015, var det många som ansåg att någon som har råd med smarttelefon och fina kläder inte kan vara en riktig flykting och inte kan ha en orsak att fly. I fallet Ukraina har jag inte hört någon säga det. Men till exempel syrierna flydde precis lika riktiga och hemska krig som ukrainarna nu flyr.

När ett krig kommer närmare är det klart att det också påverkar journalisterna mer. Men det borde inte betyda att man tillåter sig göra sämre journalistik när det gäller platser längre bort. Nu är också en bra tid att reflektera över att krig alltid är ofattbara, grymma och chockerande för dem de drabbar.

Journalistiken har en verkligt stark kraft att påverka. I katastrofer blir det tydligare än någonsin. Därför – i dessa galna tider – är det extra viktigt för oss att hålla tungan rätt i mun, väga orden väl och vara medveten om de egna fördomarna.

Det är det första steget bort från dem.

Liselott Lindström ●

Twitter: @lliselott

Skribenten är frilansjournalist.

FÖRE DEADLINE

Språkvårdare tillbaka på föreningen Svensk presstjänst

De två mediespråkvårdarna som innan årsskiftet jobbade på bolaget Svensk presstjänst Ab är nu anställda av föreningen Svensk presstjänst. Det handlar om **Leni Sundman**, som jobbar med KSF Medias tidningar, och **Jennie Storgård**, som jobbar med HSS Medias tidningar. De upprätthåller också webbplatsen Mediespråk.fi där aktuella språkråd publiceras.

Ändringen innebär på sätt och vis en återgång till språkvården så som det var förr. Innan samarbetsförhandlingarna på Svensk presstjänst Ab hösten 2019 var språkvårdarna anställda av föreningen.

Mediespråkvårdarna jobbar främst med KSF Medias och HSS Medias tidningar. Enligt **Patrik**

Stenvall, styrelseordförande för Svensk presstjänst rf, är tanken att bredda servicen så att den omfattar alla mediehus.

"I princip kan vem som helst ändå be om råd och de mediehus som inte deltar i finansieringen i dag får ändå ta del av språkråd", skriver Patrik Stenvall per e-post.

Han vill inte ge en telefonintervju.

SPRÅKVÅRDEN FINANSIERAS av mediehusen och av fonder, skriver Stenvall. Huruvida medel kommer att flyttas från likviderade Svensk presstjänst Ab kan han inte svara på, i och med att processen pågår.

Ska seminariet Mediespråk arrangeras i år?

"Hur det blir får styrelsen, språkvårdarna och

intressenterna utröna", skriver Stenvall.

På *Åbo Underrättelser* sköts språkvården i första hand av en av nyhetscheferna. Vd och chefredaktör **Tom Simola** hoppas på en heltäckande finlands-svensk lösning för språkvården.

"Man borde kunna utgå från att alla som jobbar som journalister kan svenska och därför torde inte språkvård vara något man konkurrerar med", säger Simola.

Utöver Stenvall består Svensk presstjänsts styrelse av **Lena Skogberg**, biträdande ansvarig utgivare på *Hufvudstadsbladet*, och **Pia Heikkilä**, nyhetschef på *Åbo Underrättelser*.

Lina Laurent

FOKUS

Rakennuslehden toimittaja Johanna Aatsalo syventyy ja suomentaa

Nina Erho, teksti • Liisa Takala, kuva

”Työmaakeikan aluksi haastattelen paikallisia ammattilaisia työmaakopissa. Sen jälkeen kierrän esimerkiksi työmaapäällikön kanssa katsomassa työmaata jutun näkökulmasta.”

Rakennuslehden toimittaja **Johanna Aatsalo** käy työmailla vähintään pari kertaa kuussa. Hän kiinnittää huomiota myös siisteyteen, turvallisuuteen ja työmaahenkeen. Niissä voi piillä uutinen, jolla on väliä alan ammattilaisten lisäksi työmaan naapureille ja rakennuksen käyttäjille.

Aatsalon työvälineitä ovat kypärä, turvakengät, heijastinliivi ja hanskat. Ammattilehdessä toimittajan on päästävä teknisesti syvemmälle kuin päivälehdessä.

”Minua auttavat innostus alaan, pitkä kokemus ja liikuntafysiologin eli ’ihmisinsinöörin’ koulutus. Rakennukset tehdään suojaamaan ihmistä. Korona toi mukaan ihmisten suojaamisen toisiltaan.”

Vaikka lukijat ovat paljolti ammattilaisia, työssä on myös osattava ”suomentaa” rakentamista.

”Rakennuslehti ei kuitenkaan ole mikään tekninen opas-kirja.” ●

Espoolaisen Nauriskasken koulun työmaalla Johanna Aatsalo selvitti rakentamisen ratkaisujen vaikutusta sisäilmaan. Oppaana oli YIT:n työmaapäällikkö Mika Hämäläinen. Aatsalo kirjoittaa Rakennuslehden verkkoon ja viikoittaiseen printtiin. ”Rytminvaihdoiksi vaativat tietoista huolenpitoa itsestä ja aivoista. Kirjoitusvuorossa joka uutiseen ei tarvitse sekaantua”, STT-taustainen Aatsalo sanoo.

Ville Eloranta ● Twitter: @ville_eloranta
Kirjoittaja on Helsingin Sanomien kielenhuollosta vastaava toimittaja.

Kyrillisestä nimistöstä selviytyminen on vaativaa muttei mahdotonta

Kriiseillä on monia epäsuoriakin vaikutuksia. Venäjän hyökkäys Ukrainaan johti mediassa muun muassa yhtäkkiseen tarpeeseen julkaista suuri määrä ukrainan- ja venäjänkielisiä nimiä. Nopeiden käänteiden keskellä kirjoittajina on ollut muitakin kuin Ukrainan ja Venäjän tuntijoita tai edes ulkomaantoimittajia.

Paikan- ja henkilönnimien translitterointiin eli muuntamiseen kyrillisistä aakkosista pätee muutama pääsääntö:

1. Älä luota vieraisiin translitteraatioihin. Suomenkieliset asut eroavat usein esimerkiksi englanninkielisistä. Emme kirjoita *Mikhail Gorbachev* vaan *Mihail Gorbatšov*. Hälytyskellojen on syytä soida muun muassa silloin, kun nimessä on *c*, *x* tai yhdistelmä *sh*, *zh* tai *kh*. Esimerkiksi *Xenia* on meillä *Ksenija*.

2. Lopputulos on paras käyttämällä kyrillisiä versioita. Englanninkielisistä muodoista voi usein päätellä asioita: *ch*:n voi varsin turvallisesti vääntää

tš:ksi (*Chernenko* → *Tšernenko*) ja *Alexanderin* muotoon *Aleksandr*. Yleensä varminta on kuitenkin etsiä alkuperäinen kyrillinen versio ja muuntaa se kirjain kirjaimelta. Media käyttää sekä venäjän että ukrainan translitteroinnissa niiden omia SFS 4900 -standardin mukaisia taulukoita.

3. Ukrainalaiset nimet eroavat venäläisistä. Tutun oloisilla nimillä voi olla erilaisia muotoja: ukrainassa *Jelena* on *Olena* ja *Sergei* taas *Serhi*. Lisäksi kirjainten translitteroinnissa on jonkin verran eroja. Esimerkiksi *r* on venäjältä translitteroituna *g* mutta ukrainasta *h*.

4. Vakiintuneissa nimissä on poikkeuksia. Kyrilliset versiot eivät koske joitain tapauksia, joissa muoto on vanhaa perua. Käytämme siis suomalaiseseen suuhun muokkautunutta versiota *Kiova*, vaikka translitteraatio tuottaisi tuloksen *Kyjiv*. Tällaisia tapauksia voi tarkastella esimerkiksi Kotimaisten kielten keskuksen Ekso-nyymit-verkkopalvelussa.

TUTKITTUA

"Managerialismi" valtaa alaa taloustoimituksissa

Taloustoimitusten päälliköt yrittävät noudattaa uudenlaista työskentelyfilosofiaa, jossa liike-elämän ja journalismin ihanteet kohtaavat.

Asia selviää tuoreesta tutkimuksesta, jonka on laatinut **Johanna Suhonen** ja julkaissut *Media and Communication* -lehti. Suhonen on viestinnän väitöskirjatutkija Helsingin yliopistossa sekä Alma Talentin kaupallinen johtaja.

Tutkimusta varten haastateltiin esihenkilöitä neljästä pohjoismaisesta talouslehdessä. Suomesta mukana oli *Kauppalehti*. Haastatteluita analysoimalla tutkija pyrki hahmottamaan, millaiset ihanteet ohjaavat taloustoimitusten uutis- ja toimituspäälliköitä.

Tutkimuksessa selvisi, että taloustoimituksissa on vastattu median uusiin haasteisiin omaksumalla muualta yritysmaailmasta managerialismin eli johtamisvaltaisuuden piirteitä.

Managerialismi on oppi, jonka mukaan organisaatiota tulee johtaa rationaalisin menetelmin.

Käytännössä tämä tarkoittaa muun muassa tulosten jatkuvaa mittaamista. Havainto ei ole yllättävä, sillä talousjournalismi on perinteisesti vastannut uusien johtamismallien esittelemisestä suurelle yleisölle.

Managerialismin nousu herättää huolta osassa toimittajia ja tutkijoita. Pelkona on, että journalismin ihanteet jäävät pinnalliseksi sanahelinäksi, kun julkaisupäätökset tehdään tuottavuuden ehdoilla.

Taloustoimitusten päälliköt tietävät, että journalismilla on liiketoiminnasta riippumaton, vahva eetos. Esihenkilöiden tuleekin olla paitsi taitavia johtajia myös rautaisia journalistejä, sillä muuten heitä ei kunnioiteta.

Managerialismin ja journalismin ihanteiden yhdistäminen vaatii tasapainoilua. Haastattelut pitivät mittaamista tärkeänä työkaluna, mutta samaan aikaan halusivat median edelleen

palvelevan julkista hyvää.

Tutkijan mukaan esihenkilöiden vaikein tehtävä on journalististen ja managerialististen ihanteiden viestiminen työntekijöille: toimittajia pitäisi kannustaa noudattamaan journalismin eetosta ja silti tekemään aina vain parempaa tulosta.

Juha Matias Lehtonen

Jatta Lapinkangas, 32, aloittaa 17. maaliskuuta *Iltalehden* rikos- ja oikeustoimittajana. Hän työskenteli aiemmin uutistoimittajana *Ilkka-Pohjalaisessa*. Lapinkangas aloitti *Ilkan* ja *Pohjalaisen* yhteistoimituksessa vuonna 2013. Koulutukseltaan hän on medianomi (AMK) Kemi-Tornion ammattikorkeakoulusta.

Jatta Lapinkangas siirtyy maakuntalehden uutistoimittajasta Iltalehden rikostoimittajaksi

Mikä veti Iltalehteen?

Rikosjournalismi on kiinnostanut pitkään. *Ilkka-Pohjalaisessa* tein sitä osana uutistoimittajan työtä. *Iltalehteen* perustetaan rikostoimitus. On kiva päästä kehittymään ja oppimaan uutta.

Millaista rikos- ja oikeusjournalismia teit Ilkka-Pohjalaisessa?

Rikos- ja oikeusuutisia pohjalaisalueilta. Isoimpia tapauksia oli Seinäjoen teinisurma vuonna 2015.

Vaikuttivatko Ilkka-yhtymän yt-neuvottelut tai Ilkan ja Pohjalaisen yhdistäminen lähtösi?

Eivät. Alan epävarma työtilanne tuli selväksi jo opiskeluaikoina, ja yt-neuvotteluja on muuallakin. Uskon *Ilkka-Pohjalaisen* ja maakuntamedian tulevaisuuteen.

Minkä jutun tekemisestä Iltalehteen unelmoit?

On ylipäättään kiva päästä tekemään valtakunnallisia uutisia ja saada jutuille lisää näkyvyyttä. Maakuntamediassa muut lehdet ovat välillä siteeranneet juttujani. Silloin juttuni ovat lukijoiden näkökulmasta menneet toisten lehtien piikkiin.

Mitä juttua et haluaisi sinne tehdä?

Iltapäivälehdet tekevät hyvää journalismia. Mitä tulee verkko-otsikoihin, opin jo koulussa, että otsikon pitää olla kiinnostava. Hyvästä työstä ei ole hyötyä, jos sitä ei lueta. Sodasta Suomessa en haluaisi koskaan joutua kirjoittamaan.

Mitä lukee journalistin huoneentalussasi?

"Epäkohdat julki". Viranomaiset ovat ker-

toneet nihkeästi esimerkiksi perhesurmista, 'koska ne ovat perheen sisäisiä asioita'. Ennaltaehkäisyn vuoksi ongelmat pitää tuoda julki. **Miten aiot profiloitua iltalehteläiseksi?**

'Iltapäivälehdet' voi olla ihan käyttökelpoinenkin termi, kuten 'maakuntamedia'. *Iltalehteen* kirjoittaminen riittää profiloitumiseksi. Molemmat iltpäivälehdet ovat hyviä. Toki tavoite on aina tehdä naapuria paremmin.

Olet asunut Jyväskylässä, Kemissä ja Seinäjoella. Mitä maakunnallista hyvää valtakunnallinen lehti ja pääkaupunki eivät tule sinusta pesemään?

Ymmärrän Suomen laajuutta ja eri näkökulmia. Pohjalaisittain pitkä synnytyksmatka ei tunnu Lapissa pitkältä. Ilmastomuutosta pitää hillitä, mutta osassa Suomea auto on välttämätön. 'Rajat kiinni koronassa' kuulostaa oudolta Torniossa ja Haaparannassa, jotka ovat käytännössä yhtä kaupunkia.

Osa perheestäsi jää Seinäjoelle. Miltä työ Helsingissä tuntuu siitä näkökulmasta?

Jos jotain haluaa, ratkaisut pitää löytää. Onneksi monenlaiset elämäntavat ovat nykyään mahdollisia, ja junayhteydet ovat hyvät.

Kuka on ammatillinen esikuvasi?

Helsingin Sanomien oikeustoimittaja **Susanna Reinboth**. Hän tekee hyviä juttuja ja taistelee julkisuuslain turhan tiukkaa tulkintaa vastaan.

Nina Erho

Pressikortti esti putkareissun

Kasarihitit jyrisivät ämyreistä ja tunnelma oli korkealla Moulin Rouge -yökerhossa Genevessä lokakuussa 1988. Myös suomen kieltä kuului muutamassa pöydässä, sillä Kotkan Työväen Palloilijoiden koripallojoukkueen pelaajia oli tullut rentoutumaan voitollisen Euroopan cupin ottelun jälkeen.

Olin seuraamassa matsia Sveitsissä *Ilta-Sanomien* toimittajana. Yökerhossa istuin baarin puolella Maikkarin kollegan seurassa.

Koripalloilijoiden pakeille lyöttäytyi naisia, joiden taktiikka tunnettiin valitettavan hyvin Keski-Euroopan menopaikoissa. Nämä houkutuslinnut yrittivät saada asiakkaat tilamaan perin kalliiksi osoittautuvia juomia.

Näin kävi myös KTP:n miehille. Laskun kartuttajana "kunnostautui" joukkueeseen helsinkiläisseurasta siirtynyt amerikkalaisvahvistus. Lasku nousi summaan, joka vastasi Suomen rahassa 2000–3000 markkaa.

Koska maksuvalmiutta ei koripalloilijoilta löytynyt, henkilökunta hälytti paikalle poliisipartion, joka vei pelaajat putkaan. Koin joutuneeni tilannetta läheltä seuraavana suomalaisena vaaravyöhykkeelle, vaikka en ollutkaan kartuttanut maksamatta jäänyttä laskua.

Muistin taskussa olevan kansainvälisen lehdistökortin, joka nyöreineen ja kovine punaisine kansineen oli arvokkaan näköinen passi. Näytin lehdistökorttia poliisimiehelle ja lausuin sanan:

"Diplomat."

Virkavallan edustaja väistyi oitis tieltäni. Hyvä, ettei vetänyt kättä lippaan.

Pelaajat palasivat aamulla alakuloisina hotellille. Osallistuin itsekin myöhemmin kotimaassa kolehtiin, jonka avulla maksettiin yökerhon lasku. Jenkkivahvistus ei sen kauden jälkeen pelannut KTP:n paidassa.

Timo Sihvo

Kirjoittaja on edelleen iltpäivälehdeille työskentelevä freelancetoimittaja.

MITÄ SINULLE ON SATTUNUT JA TAPAHTUNUT? LÄHETÄ TARINASI OSITTEESEN JOURNALISTI@JOURNALISTILIITTO.FI

MTV:n toimittajana työskentelevä Kari Pyrhönen pitää uuteen tettiin tehtyjä parannuksia askeleina oikeaan suuntaan. Hän toivoo, että työntekijät ja työnantajat pääsisivät käymään aitoa vuoropuhelua.

PALKAT NOUSEVAT MAIKKARILLA JA YLELLÄ KAKSI PROSENTTIA

Marja Honkonen, teksti • Liisa Huima, kuva

Ylen ohjelmatyöntekijöiden ja MTV:n sisällöntekijöiden palkat nousevat tänä vuonna kaksi prosenttia. Molempien yhtiöiden työntekijöille tehtiin maaliskuun alussa uudet työehtosopimukset: Ylen sopimus hyväksyttiin 1. maaliskuuta ja MTV:n 10. maaliskuuta.

MTV:n uusi työehtosopimus takaa työntekijöille 1,6 prosentin yleiskorotuksen. Sen lisäksi jaetaan 0,4 prosentin paikallinen erä.

"Voi sanoa, että korotus on Journalistiliiton yleisen linjan mukainen", edunvalvontajohtaja **Petri Savolainen** sanoo.

Myös elokuva- ja tv-tuotantoihin neuvoteltiin tammikuussa kahden prosentin palkankorotus.

MTV:n tes parantaa myös ilta-, yö- ja ylitöiden ehtoja, kertoo Media- ja ohjelmatyöntekijöiden yhdistyksen MOT:n puheenjohtaja **Kari Pyrhönen**.

Tärkeä periaatteellinen korjaus Pyrhösen mukaan on, että tuottajia tuuraavien toimittajien korvauksia saatiin nostettua merkittävästi. Aiemmin pomon tuuraamisesta sai vain nimellisen korvauksen.

Pyrhönen kuvaa neuvotteluja erittäin tiukoiksi. Journalistiliitto ehti antaa lakkovaroituksen, ja sopu saatiin aikaan vasta sovittelijan toimistolla.

Journalistiliitto ja Palvelualojen työnantajat Palta hyväksyivät uuden sopimuksen päivää ennen kuin lakon oli määrä alkaa. Lakkoon olisi mennyt noin 160 MTV:n sisällöntekijää.

Nyt syntynyt sopu on Pyrhösen mukaan tyydyttävä. Sovittelijan ratkaisu oli parempi kuin se, jonka neuvottelupöydästä olisi saanut.

"Saimme käteen kylmää rautaa, ja puristimme siitä pari tippaa hunajaa", hän kuvaa.

YLEN NEUVOTTELUT OLIVAT MTV:N neuvotteluita sopeutuneempia. Tulos saatiin samana päivänä, jona Ukrainassa alkoi sota. Sopu oli Ylen ohjelmatyöntekijöiden puheenjohtajan **Antti Laakson** mukaan helpotus.

"Huonoa sopimusta ei olisi tietenkään tehty, mutta oli todella hyvä, että tämä saatiin pois sinä päivänä, kun Venäjän hyökkäys alkoi. Saimme työrauhan."

Ylen neuvotteluissa Palta oli valmis vain 1,9 prosentin korotukseen: 1,6 prosentin yleiskorotukseen ja 0,3 prosentin paikalliseen erään. Ratkaisijaksi nousi Yle, joka päätti tulla työntekijöitä vastaan omalla 0,1 prosentin paikallisella erälläan, Laakso kertoo.

Pätkätyöntekijöiden asemaa sopimus parantaa muun muassa niin, että määräaikaisten sopimusten jatkosta pitää kertoa nykyistä aiemmin. Yli vuoden pituiset määräaikaaisuudet tulevat sisäiseen hakuun.

Laakson mukaan määräaikaisten asemaa on pyritty parantamaan neuvottelu kerrallaan, pienin askelin.

"Eivät määräaikaaisuudet näin isosta yhtiöstä kuitenkaan koskaan kokonaan poistu, eikä se olisi hyväkään", Laakso sanoo.

SEKÄ YLEN ETTÄ MTV:N nyt solmitut työehtosopimukset ovat kaksivuotisia. Sopimuksen toisen vuoden palkkaratkaisu neuvotellaan myöhemmin, Ylellä loppuvuodesta ja MTV:llä tammikuussa. ●

JOURNALISTIEN KOHTUULLISET PALKAT TAKAAVAT JOURNALISMIN LAADUN JA RIIPPUMATTOMUUDEN

Aloin keväällä tuottaa englanninkielistä webinaarisarjaa sananvapaudesta. Aja-
tukseni on ollut pyytää journalisteja
eri puolilta maailmaa pitämään 45 mi-
nuutin puheenvuoroja ajankohtaisista
asioista.

Webinaari piti myös budjetoida. Paljonko sellai-
nen voi maksaa? Mitä pyytää kehitysmaassa asuva
kollega, entä rikas länsimainen?

Vastaus tuli pikemmin kuin arvasinkaan. En-
simmäinen puhujamme, maanpaossa elävä valko-
venäläinen journalisti, pyysi summan x, palkittu
yhdysvaltalainen toimittaja pyysi tasan sata kertaa
enemmän.

En tuomitse ketään kovista puhujapalkkioista.
Puhujaksi pyytämäni yhdysvaltalainen toimittaja
oli niin kiireinen, että hänen sähköposteihinsa
vastasi avustaja. Elämisen hinta Yhdysvalloissa on
aivan toinen kuin vaikkapa Ukrainassa. Myös mak-
sajia löytyy: olen varma, että journalistin viisinu-
meroinen hinta ei ole kummoinenkaan TedTalkien
ja maksullisten seminaarien maassa.

KIRJEENVAIHTO SAI MINUT ajattelemaan rahaa. Journa-
lismi ei ole ammatti, johon hakeudutaan kovien
ansioiden toivossa. Monissa maissa, kuten Valko-
Venäjällä, vapaassa mediassa työskentely on kur-
jasti palkattua ja jopa hengenvaarallista. Valkove-
näläisen toimittajan kuukausipalkka harvoin ylittää
tuhanteen euroon.

On kuitenkin selvää, että työstä tulee maksaa.
Kansainvälinen journalistiliitto IFJ on jo kauan
korostanut, että lehdistönvapautta ei ole siellä,
missä toimittajat kärsivät korruptiosta, pelosta tai
köyhyydestä. Kun journalistin tulot eivät riitä elä-

miseen, hän etsii toimeentulon muualta: joskus
jopa piilomainonnasta tai haastateltavilta pyyde-
tyistä lahjuksista.

Suurten tuloerojen maassa Yhdysvalloissa toi-
mittajien mediaanipalkka on suunnilleen samaa
tasoa kuin Suomessa, mutta palkat vaihtelevat pal-
jon ja tietoja niistä ei aina ole ollut tarjolla.

Pari vuotta sitten alaa kohahdutti joukkoistettu
Real Media Salaries -projekti, jossa toimittajat
itse avasivat sähköisellä lomakkeella palkkatieto-
jaan. Hankkeen tavoite oli osoittaa mahdollista
sukupuoleen tai etnisyyteen kohdistuvaa epätasa-
arvoa. Taulukon tietoja on moitittu epätarkoik-
si, mutta se paljasti osaltaan, miten tärkeä teema
palkkatasa-arvo on puhuttaessa eriarvoisuudesta.

SUOMESSA PALKKATASA-ARVO PUHUTTA erityisesti,
kun keskustellaan viestinnän ja journalismin töis-
tä. Moni nuori ja vanhempikin kollega on saanut
viestintäpuolelta varmemman ja paremmin pal-
katun työn kuin sinänsä rakkaasta journalismis-
ta. Journalismin aivovuodosta on puhuttu pitkään
– siirtyvätkö lahjakkaimmat toimittajat viestin-
tään huonojen palkkojen takia?

Journalistien palkoissa on kyse merkittävästä
yhteiskunnallisesta kysymyksestä. Demokraatti-
nen yhteiskunta tarvitsee valvojansa ja kansalaiset
luotettavaa tietoa. Idealistisinkaan kollega ei lo-
puttomiin kestä uuvuttavaa työtahtia, päätkötöitä
tai riittämätöntä korvausta työstä.

Journalistiliitto neuvottelee tänä vuonna yli
6500 työntekijän työehdoista. Sopii toivoa, että
myös työnantajat näkevät journalismin nimen-
omaan demokratiabisneksenä. Toimittajien reilu
palkkaus on jokaisen kansalaisen etu. ●

Salla Nazarenko ● Twitter: @SallaNazarenko
Kirjoittaja on Journalistiliiton kansainvälisten asioiden
asiantuntija.

Sanomalehtimieheissä 19/1983 raportoitin pohjoismaisesta seminaarista, jossa käsiteltiin journalistia, sotaa ja rauhaa.

Totuus haihtuu, kun sota syttyy

Sanomalehtimieheissä 19/83 rapor-
toitiin pohjoismaisesta semi-
naarista, jossa aiheena olivat
sota ja rauha. Keskusteluissa oli
muun muassa Falklandin sota.

"Omassa työryhmässäni käsiteltiin
brittitoimittajien keskustelua tie-
donvälityksestä sodan aikana ja leh-
tien käyttämiä menetelmiä sodan
markkinoimiseksi", seminaariin osal-
listunut **Anne Kettunen** kirjoittaa.

"Erikaisin näistä menetelmistä oli
varmaan *Sun*-lehden keksintö 'adop-
toida' oma ohjus – mikä tietenkin
herätti suunnatonta kateutta muissa
lehdissä. *Sun*-lehden 'oma ohjus' tiesi
nimittäin lehdelle taattua menestys-
tä markkinoilla."

Brittiläistoimittajien "keskustelu-
puheenvuoroista lehdistössä" käy
kirjoittajan mukaan ilmi, miten
"totuus haihtuu, kun sota syttyy".

Raportin hän päättää siteeraten
uutista, joka kertoo Englannin puo-
lustusministeriön ryhtyvän valmen-
tamaan journalisteja sotakirjeen-
vaihtajiksi Naton sotaharjoituksiin.

"Mukaan otetaan ne journalistit,
jotka osoittavat, että he pystyvät kan-
tamaan varustuksensa 8–16 kilomet-
riä, nukkumaan ulkona lokakuussa
sekä käyttämään kaasunaamaria
kuusi tuntia yhtä menoa."

Marja Honkonen

Televisiokokkauksen uranuurtaja

RUOKATOIMITTAJA JA KOTITALOUS-
OPETTAJA KATI NAPPA
31.8. 1947 NOUSIAINEN – 14.1.2022 ESPOO

Ruokatoimittaja **Kati Nappa** multisti suomalaisen televisiokokkauksen. Nappa aloitti työt MTV3:lla vuonna 1976 *Tänään kotona* -ohjelmassa.

Pisimpään hän työskenteli *Huomenta Suomi* -ohjelmassa, jossa hän laitoi suorassa lähetyksessä ruokaa vuosina 1989–2003. Nappa tutustutti suomalaiset moniin uusiin raaka-aineisiin, jotka myytiin usein ohjelman jälkeen loppuun ruoka-kaupoista. Hän työskenteli myös *Katin kanssa keittiössä*, *Tänä torstaina* ja *Keventäjät* -ohjelmissa.

Uransa aikana Nappa teki lukuisia ruokareseptejä ja keittokirjoja. Hän lähti resepteissään aina vuoden kierrosta ja kannusti suomalaisia kotiruoan valmistukseen, leipomiseen, sienestyskseen ja marjastukseen. Hän puhui terveellisen arkiruoan puolesta. Hänen mukaansa ruokaohjeiden tuli olla sellaisia, että kuka tahansa pys-

KUVA: ANTTI HÄMÄLÄINEN

tyi niiden avulla tekemään hyvää ruokaa.

Nappa toimi esikuvana monille kokeille ja ruokatoimittajille, joiden yhdistyksessä hän toimi aktiivisesti.

Eläkkeelle Nappa jäi kymmenen vuotta sitten. Sen jälkeen hän toimi aktiivisesti senioriyhdistyksessä. Hän rakasti myös matkustelua ja eri ruokakulttuureja.

Napalla oli avopuoliso ja kaksi aikuista tytärtä aiemmasta liitosta ja yhteensä seitsemän lapsenlasta. Viime vuodet Nappa sairasti dementiaa ja asui dementiakodissa.

Pauliina Grönholm

Kirjoittaja on Kati Napan ja tämän tyttären perheystävä.

Rikosalan kova ammattilainen

RIKOSTOIMITTAJA JARKKO SIPILÄ
15.4.1964 HELSINKI – 7.3.2022 ESPOO

Rikostoimittaja ja kirjailija **Jarkko Sipilä** kuoli maanantaina 7. maaliskuuta äkillisen sairauskohtauksen seurauksena. Hän oli kuollessaan 57-vuotias.

Sipilä aloitti rikostoimittajana *Helsingin Sanomissa* vuonna 1990 ja siirtyi MTV Uutisiin vuonna 1996.

Sipilä ehti kirjoittaa urallaan 21 rikosdekkaria. Hän ehti juuri kutakuinkin saada valmiiksi 22. dekkarin *Kahdesti tapettu*. Sen pitäisi ilmestyä toukokuussa.

Jara oli MTV:n rikostoimituksen ydinhenkilö. Hän toimi 25 vuoden ajan rikostoimituksen päällikkönä tämän vuoden helmikuuhun asti. *Rikospaikka*-ohjelmaa hän teki yhdessä **Pekka Lehtisen** kanssa vuodesta 2017 alkaen.

Jara oli rikos- ja oikeusjournalismin kokeneimpia tekijöitä Suomessa. Hän pohti ja analysoi rikos- ja oikeusmaailman tapahtumia

laaja-alaisesti. Hänellä oli laaja lähdeverkosto. Hänelle oli tärkeää, että yleisöltä ei salata perusteetomasti tietoa. Jaran pitkää kokemusta ovat arvostaneet myös poliisit ja oikeusviranomaiset.

Ihmisenä Jara oli lämmin ja huomaavainen. Hän osasi kuunnella ja hän oli aina valmis auttamaan ja neuvomaan. Jara opasti nuorempia kollegoitaan ja oli avuksi myös muille toimittajille kilpailevissa medioissa.

Rikosjournalismin kenttään Sipilän poismeno jättää suuren aukon.

Tiia Palmén, Pekka Lehtinen ja Päivi Hannula

Kirjoittajat ovat Jarkko Sipilän kollegoita.

Pidetty graafinen suunnittelija

GRAAFINEN SUUNNITTELIJA TIMO MEIJER
28.11.1940 HELSINKI – 17.1.2022 HELSINKI

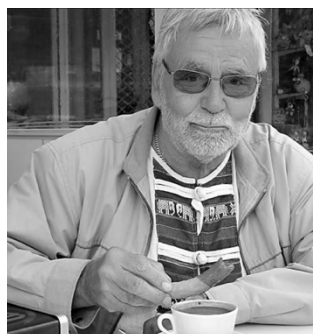
Timo Meijerin lapsuus ja nuoruus kuluivat Hakaniemen, Käpylän ja Kallion poikaporukoissa. Helsingin toisen lyseon (nykyisin Helsingin kuvataidelukio) käymisen jälkeen hän valmistui kirjapainoalalta kirjaltajan ammattiin.

1970-luvun alussa Meijer valmistui graafiseksi suunnittelijaksi Mainosgraafikkojen koulusta.

Meijer työskenteli aluksi freelancerina eri lehdistä, kunnes hänet palkattiin vakituisesti graafiseksi suunnittelijaksi **Urpo Lehtisen** Lehtimiehiin, jossa hän työskenteli vuoteen 1980 asti. Hän taittoi muun muassa *Hymyä*, *Tekniikan maailmaa*, *Vauhdin maailmaa* ja *Suosikkia*.

Pisimmän uran, 25 vuotta, Meijer teki tuolloin *Uuden Suomen* omistamassa *Iltalehdessä*. Hän jäi eläkkeelle vuonna 2005.

Päivätyönsä ohella Meijer toimi

myös **Timo Elon** päätoimittamien *HOK*-lehden ja *Taiteen Maailman* taittajana. 1970-luvulla hän vastasi muun muassa Otavan oppikirjojen ulkoasusta.

Meijer oli innostunut musiikista, valokuvauksesta ja kirjallisuudesta sekä ristisanatehtävistä.

Hän oli hauska ja pidetty seuramies, perheelle rakas aviopuoliso, isä, appiukko, vaari ja isovaari. Läheisiään hän muisti loppuun asti yrittäen huomioida aina tasapuolisesti heidät ja heidän tarpeensa.

Miika T. Meijer

Kirjoittaja on Timo Meijerin nuorin poika.

Yhden lehden päätoimittaja

PÄÄTOIMITTAJA LAURI SARHIMAA
9.5.1934 TAIPALSAARI – 21.1.2022
LAPPEENRANTA

Valtiotieteen maisteri **Lauri Sarhimaa** kuoli pitkään sairastettuaan tammikuussa Lappeenrannassa.

Kirvesmies-pienviljelijäperheen lahjakkaan kuopuksen opintie vei kyläkoulujen jälkeen Lappeenrannan lyseoon, josta hän kirjoitti ylioppilaaksi vuonna 1954.

Suoritettuaan asevelvollisuutensa Sarhimaa hakeutui Helsingin yliopiston valtiotieteelliseen tiedekuntaan. Osakuntariennoista löytyi myös loppuelämän rakkaus **Marja-Leena**.

Sarhimaa aloitti uransa *Maakansan* eduskuntatoimittajana. 26-vuotiaana hänet valittiin *Etelä-Saimaan* päätoimittajaksi, missä tehtävässä hän palveli koko työuransa.

Sarhimaa oli ylpeä juuristaan, ja keskustapuolue muodosti hänelle luontevan arvoperustan. Sanoma-

lehden linjasta vastaaminen oli ajoittain raskasta, mutta journalistin työ oli hänelle unelma-ammatti. Poliittikkaan Sarhimaa ei suostunut.

Hän piti suuressa arvossa median vapautta ja vastuuta keskeisenä osana demokratiaa.

Sarhimaan rakkain harrastus oli kirjallisuus, painottuen historiaan ja tieteisiin. Lapsilleen hän opetti kriittistä medianlukutaitoa.

Vaalimme lämmöllä hauskoja ja värikkäitä keskusteluja isän ja ukin kanssa.

Jukka Sarhimaa

Kirjoittaja on Lauri Sarhimaa nuorin poika.

KOKOUKSET

ISSY:n vuosikokous

Itä-Suomen Sanomalehtimiesyhdistyksen vuosikokous järjestetään lauantaina 26.3. Imatralla. Kokouksessa käsitellään sääntömääräiset asiat. Ennen kokouksen alkua ISSY jakaa perinteisen lehdistön ystävän palkinnon. Kokousväelle tarjotaan lounas. Lappeenrannasta järjestetään kokouspaikalle bussikuljetus.

Aika: La 26.3. klo 13

Paikka: Villa Malmi, Voimatie, Imatra

Lisätiedot ja ilmoittautumiset: 18.3. mennessä jarmo.hamalainen24@elisanet.fi

Järjestäjä: ISSY

SFJ:n vuosikokous

Suomen freelance-journalistien vuosikokous järjestetään 9.4. Kokouksessa käsitellään sääntömääräiset asiat. Ennen kokousta järjestetään yhdenvertaisuuskoulutus alkaen kello 13. Kokouksen jälkeen on ruokailu noin kello 18. Kokouksessa ovat äänivaltaisia edustajia Suomen freelance-journalistien ry:n jäsenet. Kokousasiakirjat toimitetaan ilmoittautuneille sähköpostitse ennen kokousta.

Aika: La 9.4. klo 15

Paikka: Kallion settlementitalo, Sturenkatu 11, Helsinki

Lisätiedot ja ilmoittautumiset: freet.fi

Järjestäjä: SFJ

KOULUTUKSET

Freetyön perusteet aloitteleville journalisteille

Freetyön perusteet -koulutuksesta saa hyödyllistä tietoa freelancejournalistin työn rakentumisesta. Suosittelemme koulutusta erityisesti aloitteleville freelancereille. Puhujina SFJ:n va. toiminnanjohtaja Anna-Sofia Nieminen, SJL:n juristi Eveliina Heinilä ja freetoimittaja Laura Hallamaa.

Aika: Ti 22.3. klo 14–17

Paikka: Zoom

Lisätiedot ja ilmoittautumiset: 20.3. mennessä journalistiliitto.fi. Lisätiedot osoitteesta yhdistys@freet.fi

Järjestäjät: SFJ ja SJL

Freelancereiden työterveyspalveluiden kyselytunti

Journalistiliitto on sopinut Heltti Oy:n kanssa työterveyspalveluiden tuottamisesta freelancereille. Kyselytunnin aikana voit kysyä palveluista Heltin Aino Siippaiselta. Liiton jäsenet pääsevät Heltin asiakkaiksi ilman avausmaksua toukokuuhun 2022 asti.

Aika: To 24.3. klo 10–11

Paikka: Zoom

Lisätiedot ja ilmoittautumiset: 22.3. klo 23.30 mennessä osoitteessa freet.fi. Lisätiedot yhdistys@freet.fi

Järjestäjä: SFJ

Haluatko luoda uraa freelance-kustannustoimittajana?

Kustannusosakeyhtiö Siltalan kustantaja Aleks Siltala ja Kustannustoimittajien yhdistyksen puheenjohtaja Ulla Paavilainen kertovat liiton toimistolla järjestettävässä keskustelutilaisuudessa, miten toimii kustantajan ja freelancetoimittajan yhteispeli.

Aika: To 24.3. klo 17.30–19

Paikka: Journalistiliiton toimisto,

Säästöpankinranta 2 A, Helsinki

Ilmoittautumiset: journalistiliitto.fi

Lisätiedot: nina.porra@journalistiliitto.fi

Järjestäjä: SJL

Miten hyödynnät sivustosi kävijädataa?

Google-kurssilla saat tietoa siitä, millaisia mittaustuloksia Google Analytics tarjoaa, miten tunnistat sivustosi parhaita sisältöjä ja miten hyödynnät sivustosi kävijädataa – ja tunnistat tietosuojariskien vaaranpaikat. Koulutuksen toteuttaa koulutusyritys Tieturin Jani Rikkola. Koulutus on maksuton liiton jäsenille.

Aika: To 31.3. klo 13–16

Paikka: Teams

Lisätiedot ja ilmoittautumiset: journalistiliitto.fi

Lisätiedot: nina.porra@journalistiliitto.fi

Järjestäjä: SJL

Elokuva- ja tv-alan luottamushenkilöiden orientaatiokoulutus

Koulutuksessa käydään läpi työläinsäädännön ja työturvallisuuden pääpiirteitä sekä elokuva- ja tv-alan omia erityiskysymyksiä.

Aika: La 26.3. klo 11–15

Paikka: Teams

Ilmoittautumiset: viimeistään 21.3. osoitteessa journalistiliitto.fi.

Lisätiedot: Työehtoasiantuntija terhi.tarvainen@journalistiliitto.fi

Järjestäjä: SJL

Yhdistyspäivät

Journalistiliiton jäsenyhdistysten edustajille tarkoitetut yhdistyspäivät järjestetään maaliskuun lopulla. Ohjelma lisätään Journalistiliiton verkkosivuille sen valmistuttua. Koulutus on ay-koulutusta, johon voi osallistua työaikana. Koulutuksesta ei makseta päivärahaa, työnantaja maksaa ateriakorvauksen.

Aika: Ti–ke 29.–30.3.

Paikka: Solo Sokos Hotel Torni, Tampere

Lisätiedot ja ilmoittautumiset: Sitovat ilmoittautumiset viimeistään 11.3. Lisätietoja ohjelmasta palvelujohtaja Simon Huldénilta ja käytännön järjestelyistä koulutusassistentti Päivi Isoniemeltä, etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi

Järjestäjä: SJL

Järjestätkö tapahtuman tai koulutuksen?

Lähetä tiivis kuvaus tapahtumastasi täältä: journalistiliitto.fi/fi/ilmoita-yhdistyksesi-tapahtumasta/

RTTL:n kevätiedustajakokous

Radio- ja televisiotoimittajien liiton sääntömääräinen kevätiedustajakokous 2022 pidetään **torstaina 28.4. klo 15.00.**

Paikka: Ison Pajan Auditorio, os. Radiokatu 3, Helsinki.

Kokouksessa käsitellään sääntömääräiset asiat.

www.rttl.fi

SUOMEN JOURNALISTILIITTO

PUHELINVAIHE / TELEFONVÄXEL
(09) 6122 330

KÄYNTIOSOITE / BESÖKADRESS
Säästöpankinranta 2, 7.krs.
00530 Helsinki
Sparbankskajen 2, 7. vån.
00530 Helsingfors

POSTIOSOITE / POSTADRESS
Siltasaarekatu 16, 00530
Helsinki
Broholmmsgatan 16, 00530
Helsingfors
PL 252, 00531 Helsinki /
Box 252, 00531 Helsingfors

SÄHKÖPOSTIT / E-POST
info@journalistiliitto.fi
jasenasiat@journalistiliitto.fi
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
fornamn.efternamn@journalistiliitto.fi

VERKKOSIVUT / WEBBSIDOR
journalistiliitto.fi
journalistforbundet.fi

A-KASSA / A-KASSAN
A-kassa.fi, 020 690 455

SUOMEN
JOURNALISTILIITTO
FINLANDS
JOURNALISTFÖRBUND

Ippi Arjanne, 31

- Podcast-tuottaja ja toimittaja Jaksomediassa.
- Työskennellyt aiemmin muun muassa Yle Radio Suomessa ja Yle Puheella.
- Humanististen tieteiden kandidaatti, pääaineena suomen kieli. Opiskellut myös radiotyötä ja musiikkia.

Ippi Arjanne kirjoitti Ylen Kulttuurcocktail-sivustolle esseen lapsuuden ja nuoruuden kokemuksistaan huuhaan parissa.

Ippi Arjanne kirjoitti, kuinka kasvoi eroon huuhaasta

Toimittaja Adile Sevimlin valinta:

"Suosittelen Ylen Kulttuurcocktailissa vuosi sitten julkaistua **Ippi Arjanteen** juttua *Kasvoin huuhaan keskellä – matkani siitä pois on ollut hidas, nöyryyttävä ja kivulias*.

Teksti on luettava, selkokielineen, koskettava ja informatiivinen, kaikkea yhtä aikaa. Lisäksi se on edelleen ajankohtainen.

Juttu avaa uuden näkökulman keskusteluun rokote kriittisyydestä ja lisää ymmärrystä erilaisista maailmankatsomuksista ja ihmisistä. Tämä on helvetin hyvä ja tärkeä teksti."

Tällä palstalla Journalisti pyytää ilmiantamaan loistavia alan tuotoksia. Viestiä vie seuraavaksi eteenpäin se, jonka työ esitellään palstalla.

Manu Haapalainen, teksti ● Sakari Piippo, kuva

Olin pohtinut jo jonkin aikaa huuhaa-aiheen käsittelyä. Korona nosti esiin rokotevastaisuutta ja muuta polarisaatiota, ja uskomusten ymmärtäminen kiinnosti minua muutenkin. Jonkin aikaa mietin aihepiiriin sopivaa näkökulmaa", kertoo

Iiris "Ippi" Arjanne.

"Sitten jossain vaiheessa tajusin, että itse asiassa voisin itse olla ihan kiinnostava näkökulma."

Yle julkaisi 31-vuotiaan toimittajan Ippi Arjanteen esseen *Kasvoin huuhaan keskellä – matkani siitä pois on ollut hidas, nöyryyttävä ja kivulias* Kulttuurcocktailin verkkosivuilla tammikuussa 2021.

Arjanne kertoo tekstissään lapsuudestaan homeopatian, reikihoidon ja parantavien kristallien parissa. Hän kirjoittaa, millaista on, kun vanhemmilta saatu lapsen ja nuoren maailmankuva on täysin toisenlainen kuin muilla. Arjanne kertoo myös, millaista on vähitellen kasvaa irti aiemmin totutena pitämistään epätieteellisistä uskomuksista.

"Mietin ensin, että on jotenkin inhottavaa kirjoittaa itsestään. Sitten totesin, että kokemusteni avulla pystyn ehkä kuvaamaan monia asioita suoremmin. Jutun kirjoittaminen oli yllättävän helppoa, itsestään tietää pohjatiedot aika hyvin.

Jossain vaiheessa mietin, oliko tämä nyt huomion kalastelua ja saako tällaisesta sosiaalipornosta kukaan mitään. Sain jutusta kuitenkin ihan hyvää palautetta. Sain muun muassa viestin juttua samastuttavana pitäneeltä ihmiseltä, jolla oli samankaltaista taustaa. Kirjoittaminen oli totta kai itselleni myös terapeutista. Oli jännä ja poikkeuksellinen tunne, kun Kulttuurcocktailin toimituksessa mietittiin jutun rakennetta ja ikään kuin editoitiin henkilökohtaisia muistoja.

Jutun kirjoittaminen oli vanhemmilleni aivan ok, mutta jälkeenpäin sen julkaisemisesta on aiheutunut pientä välienselvittelyä, riitaakin. Maailmankuvien eroavaisuudet ovat niin perustavanlaatuisia. En ollut sitä aivan tajunnutkaan ennen kaiken tämän tuomista julki.

Tähän *Journalistin* haastatteluun suostumista jouduin hiukan miettimään. En haluaisi kieriskellä toistuvasti itsessäni tai profiloitua ihmiseksi, jolla on traaginen menneisyys, josta haluan kertoa koko ajan kaille."

Karvanvaihdon
jälkeen olo
on kevyempi.
Samoin työn.

